

LATVIEŠU GRĀMATNIECĪBA

LATVIAN PUBLISHING OUTPUT

1991
1997

0300037485

~~99-13.915~~

99-4
L 178

LATVIJAS NACIONĀLĀ BIBLIOTĒKA
LATVIJAS BIBLIOGRĀFIJAS INSTITŪTS
RĪGA 1999

IZDOTS AR LATVIJAS KULTŪRKAPITĀLA FONDA ATBALSTU

Publikāciju sagatavoja **Skaidrīte Rozenbaha**
Tulkojums angļu valodā **Laimdota Prūse**

LATVIEŠU GRĀMATNIECĪBA
1991-1997
LATVIAN PUBLISHING OUTPUT

NATIONAL LIBRARY OF LATVIA
LATVIAN BIBLIOGRAPHY INSTITUTE
RIGA 1999

PUBLISHED BY ASSISTANCE OF LATVIJAS KULTŪRKAPITĀLA FONDS

Publication prepared by **Skaidrīte Rozenbaha**
Translation by **Laimdota Prūse**

UDK 31(474.3):002.2
La 802

002
(L)

ISBN 9984-607-26-7
© LNB BI 1999

Pirmā grāmata latviešu valodā izdota 1525. gadā Vācijā. 1588. gadā Rīgā dibināta pirmā spiestuve un iespiesta pirmā grāmata. Līdz 19. gs. vidum latviešu grāmatniecībā darbojās vācu grāmatizdevēji. Tad sākās jauns periods latviešu rakstniecībā, un 19. gs.–20. gs. mijā latviešu grāmatniecībā jau bija izveidojušies stabili pamati.

Par Latvijas valsts pirmās neatkarības gadu grāmatniecību liecina plašs izdevumu klāsts. Visvairāk publicēts 1936. gadā — 1601 grāmata 4 miljonu eksemplāros. Trīsdesmito gadu beigās pēc izdoto grāmatu skaita uz vienu iedzīvotāju Latvija atradās otrajā vietā Eiropā, aiz Dānijas. Daudz grāmatu, arī grāmatizdevēju daudz, 1940. gadā — pirms Latvijas okupācijas — gandrīz 500 izdevniecību un grāmatu apgādu.

Padomju okupācijas gados visa grāmatniecība atradās valsts rokās, valsts finansēta un stingri plānota, PSRS institūciju akceptēta un politiski cenzēta, koncentrēta 6 valsts izdevniecībās.

1991. gadā līdz ar neatkarības atgūšanu tika likvidēta politiskā cenzūra un sākās kvalitatīvi jauns posms latviešu grāmatniecībā.

Latvian National
Bibliography

0300034485

~~99-13.915~~

2001

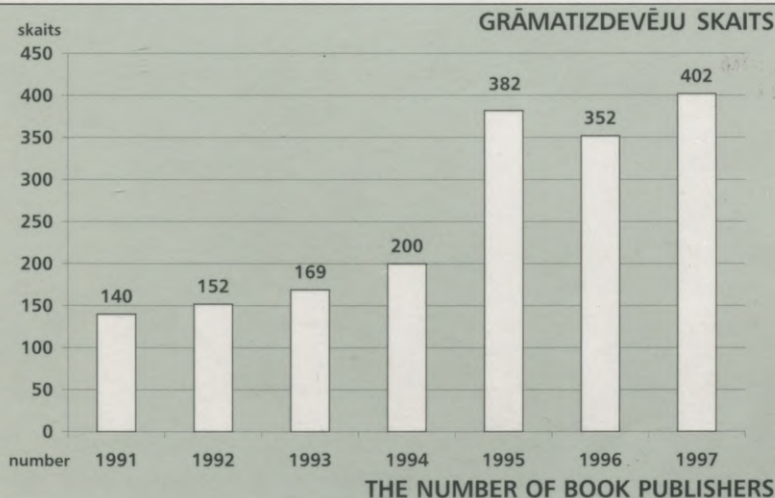
The first book in Latvian was published in 1525 in Germany. The first printing house was opened and the first book printed in Riga in 1588. Till the end of the 19th century these were German publishers who acted on the stage of Latvian book publishing. The middle of the 19th century was the dawn of the first national awakening and of a new period in Latvian literature and book publishing. At the end of the 19th century and at the beginning of the 20th century Latvian book publishing had already gained a solid bases.

During the first years of the free state of Latvia a large amount of books was published; the largest output was achieved in 1936–1601 publication in 4 million copies. At the end of 1930ies Latvia was in the second place in Europe after Denmark comparing the published titles *per capita*. There was a large amount of books and numerous book publishers. In 1940 before the annexation of Latvia there were approximately 500 publishers.

During the soviet occupation period all book publishing was the state monopoly — financed by the state, firmly planned by the state, controlled by institutions of the USSR, subjected to political censorship and concentrated in 6 state publishing houses.

In 1991 after the regaining of independence the political censorship was liquidated and the period of new qualities began in Latvian book publishing.

Dibinās izdevniecības un grāmatu apgādi, izdevējfirmas, akciju sabiedrības, grāmatas sāk izdot arī individuālie izdevēji un autori paši. Nelielas, bet būtiskas pārmaiņas izdevējdarbībā bija iezīmējušās jau 80. gadu beigās. 1990. gadā sevi pieteica 40 jauni grāmatizdevēji: *Artava, Avīze, Kabata, Kamene, Karogs, Latvijas Kultūras fonds, Norden, Rakstnieks, Teātra anekdotes, Vieda* u. c. un kopā izdeva vairāk kā 200 grāmatu 7 milj. eks. metienā, t. i., 13 % no 1990. gadā izdotā grāmatu skaita un 34 % no kopējā metiena. 1991. gadā — jau 140 grāmatizdevēju, 1997. gadā — 402. 402 grāmatizdevēju vidū vispirms jāatzīmē 1951. gadā dibinātā izdevniecība *Zinātne* (šobrīd vienīgā valsts izdevniecība), iepriekšminētās izdevniecības un grāmatu apgādi, kas izdevējdarbību turpina, un grāmatizdevēji, kas izdevējdarbību uzsākuši dažus gadus vēlāk: *AGB, Atēna, Daugava, Egmont Latvija, Elpa, Enigma, Garā pupa, Gulbis, Jāņa sēta, Jumava, Klints, Kontinents, Mācību apgāds, Mācību grāmata, Madris, Norden, Nordik, Pētergailis, Preses nams, Salbi, Seiva, Sol Vita, Svētdienas Rīts, Tapals, Vaga, Zvaigzne ABC* u. c.

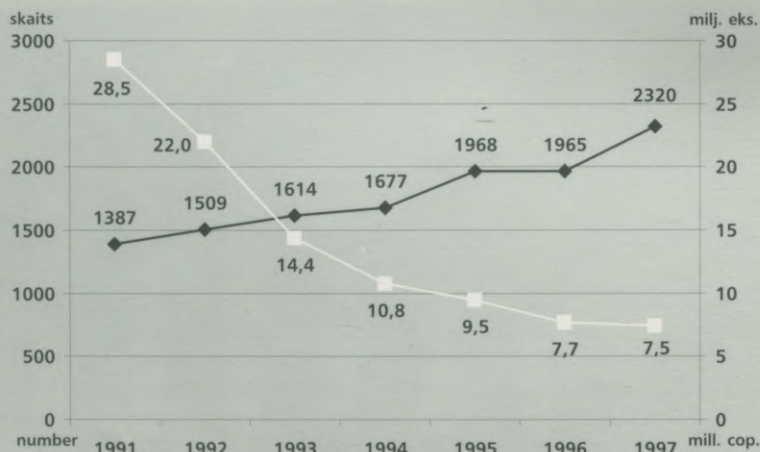

New publishing houses, different kinds of companies were established, individual publishers and the authors themselves started publishing. Small but essential changes came into view already at the end of 1980ies and in 1990 when 40 new publishers announced themselves: *Artava, Avīze, Kabata, Kamene, Karogs, Latvian Culture Foundation, Norden, Rakstnieks, Teātra anekdotes, Vieda* and other. In 1990 these publishers issued more than 200 works with the total print run of 7 million copies. It makes 13 % of the output and 34 % of the total print run of 1990. In 1991 there were already 140 active book publishers, in 1997 — 402 publishers. It is interesting to note that among the 402 publishers functioning in 1997 the publishing house *Zinātne* (founded in 1951) has remained the only state publishing house. A certain part of publishers started later: *AGB, Atēna, Daugava, Egmont Latvia, Elpa, Enigma, Garā pupa, Gulbis, Jāņa sēta, Jumava, Klints, Kontinents, Mācību apgāds, Mācību grāmata, Madris, Norden, Nordik, Pētergailis, Preses nams, Salbi, Seiva, Sol Vita, Svētdienas Rīts, Tapals, Vaga, Zvaigzne ABC* and other.

Deviņdesmito gadu grāmatniecībā nozīmīgs ir fakts, ka grāmatas izdod ne tikai galvaspilsētā Rīgā, bet arī daudzviet citur Latvijā: *Signe Saldū*, *Arvīda Celmiņa grāmatu apgāds* Kuldīgā, *Kursas Laiks* un *Kurzemes Vārds* Liepājā, *Skrīnis* Dižstendē, *Atauga* un *Vizītkarte* Tukumā, *Krauklītis* Aizkrauklē, *Lielvārds* Lielvārdē, *Malienas Ziņas* Alūksnē, Kultūras biedrība *Harmonija* Cēsīs, *Latgales Kultūras centra izdevniecība* Rēzeknē, A.K.A., SAB un *Saule* Daugavpilī un daudzi citi (1997. gadā — Latvijas novados 69 grāmatizdevēji). Izdevēju daudz un raksturīgi, ka to skaits ik gadu palielinās.

Pieaug arī izdoto grāmatu skaits: 1991. gadā — 1387 izdevumi, 1997. gadā gandrīz par tūkstoti vairāk. Bet sarūk grāmatu metieni: 1991. gadā izdevumu vidējais metiens — 20,5 tūkst. eks., 1997. gadā — 3,2 tūkst. eks. Samazinās arī klajā laisto grāmatu kopējais metiens: 1991. gadā — 28,5 milj. eks. (lielākais vienā gadā izdoto grāmatu

GRĀMATU SKAITS UN METIENS

THE NUMBER OF BOOKS AND PRINT RUNS

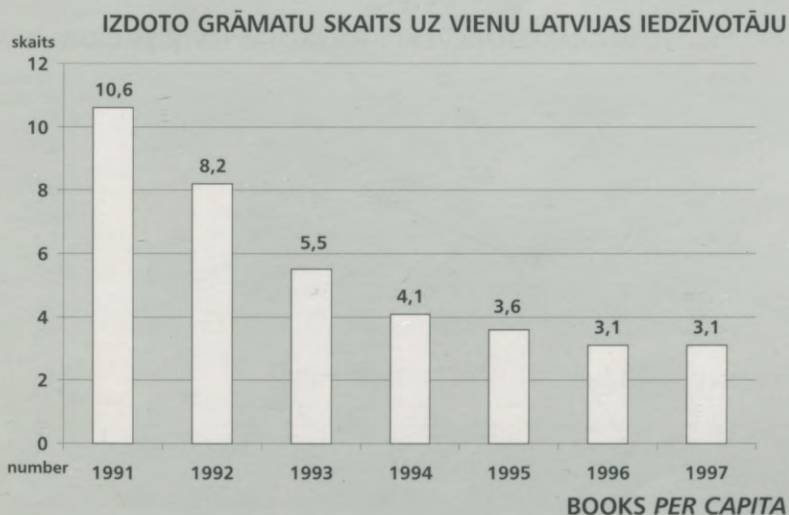
1990ies are particular with the fact that publishing takes place not only in Riga but also in many other places in Latvia: *Signe* acts in Saldus, *Arvīds Celmiņš* — in Kuldīga, *Kursas Laiks* and *Kurzemes Vārds* — in Liepāja, *Skrīnis* — in Dižstende, *Atauga* and *Vizītkarte* — in Tukums, *Krauklītis* — in Aizkraukle, *Lielvārds* — in Lielvārde, *Malienas Ziņas* — in Alūksne, culture society *Harmonija* — in Cēsīs, *Latgale Culture Centre* — in Rēzekne, A.K.A., SAB and *Saule* — in Daugavpils and many other (in 1997 — 69 publishers in different districts of Latvia). The number of publishers is considerable, and their number annually increase.

With the growth of the number of publishers the amount of published titles increases, accordingly. Thus in 1991 1387 new publications appear, in 1997 their number has increased for nearly 1 thousand. But at the same time the print runs decrease: in 1991 the average print run of a single publication is 20,5 thousand copies, in 1997 it is 3,2 thousand copies. Consequently the total annual print run decreases, too: in 1991 it is 28,5 million copies which is the largest total annual print run in

kopmetiens Latvijā, tajā skaitā latviešu valodā 850 izdevumi, 13,6 milj. eks., krievu valodā 476 izdevumi, 14,3 milj. eks., citās valodās 61 izdevums, 0,6 milj. eks.), 1997. gadā — tikai 7,5 milj. eks.

Arī izdoto grāmatu skaits uz vienu iedzīvotāju kļuvis mazāks. Salīdzinot šo lielumu trīs Baltijas valstīs, Latvija atrodas trešajā vietā — 3,6 grāmatas. Pirmajā vietā Igaunija — 5,3, tad Lietuva — 4,9 grāmatas (1995. gada dati).

Septiņos gados izdotas 12 440 grāmatas ar 100,4 milj. eks. lielu kopējo metienu. Visvairāk grāmatu klajā laidusi izdevniecība *Zvaigzne ABC* (vidēji 300 izdevumu gadā, 1997. gadā — 352 izdevumi). Citi grāmatizdevēji izdevuši mazāk nekā 100 izdevumu gadā. Daļa izdevēju publicējuši tikai vienu grāmatu: 1991. gadā tādi bija 20 izdevēji, 1995. gadā — 167, 1997. gadā — 179.

Latvia (in Latvian — 850 publications with the total print run 13,6 million copies; in Russian — 476 publications with the total print run 14,3 million copies; in other languages — 61 publication, 0,6 million copies). In 1997 the total annual print run is only 7,5 million copies.

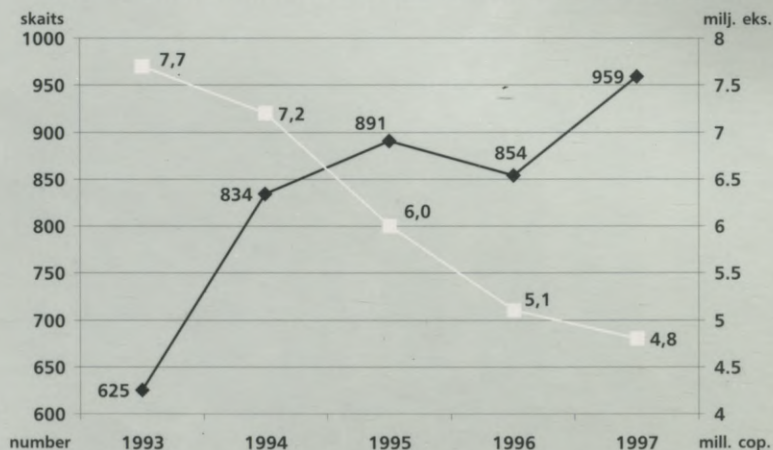
Unfortunately the number of publications *per capita* has decreased, too. In comparison with the other two Baltic states Latvia is in the third place — 3,6 books *per capita*. Estonia takes the first place — 5,3 books *per capita*, Lithuania — 4,9 books *per capita* (according to the data of 1995).

During the seven year period 12 440 books have been published with the total print run of 100,4 million copies. *Zvaigzne ABC* is the publishing house with the largest annual output (on the average approximately 300 publications, in 1997 — 352 publications). The annual output of other publishers is much smaller, it does not reach 100 editions. Part of the publishers has only one publication: in 1991 there are 20 such publishers, in 1995 — 167, in 1997 — 179.

1993. gadā nodibināta *Latvijas Grāmatizdevēju asociācija*. Tās mērķis — grāmatizdevēju tiesību un interešu aizstāvība. Dibināšanas brīdī asociācijā — 23 biedri, 1997. gadā — 42. Asociācijā apvienojušās lielākās izdevniecības un grāmatu apgādi, arī vairāki novadu grāmatizdevēji. Grāmatizdevēju asociācijas biedri caurmērā izdod 44 % no gadā klajā laisto grāmatu skaita un vairāk kā 60 % no kopmetienu.

Literatūra un grāmatniecība ir nacionālās kultūras sastāvdaļa, kultūras procesa aprites nozīmīgs faktors. Kāda bijusi latviešu grāmatniecība laika posmā no 1991. gada līdz 1997. gadam? Kāda bijusi grāmatizdevēju izvēle un piedāvājums? Kā mainījusies grāmatniecības dinamika? Skaitļi rāda, ka grāmatizdevēju darbība aptvērusi plašu tematisko loku, izdotas dažāda satura un adresāta grāmatas.

LATVIJAS GRĀMATIZDEVĒJU ASOCIĀCIJAS IZDOTĀS GRĀMATAS

THE PUBLICATIONS OF LATVIAN BOOK PUBLISHERS ASSOCIATION

Latvian Book Publishers Association was established in 1993. The mission of the association — to defend the rights and the interests of publishers. At its start the association joined 23 members, in 1997 it has 42 members. It consists of the largest publishing houses including several publishers from the rural districts. The members of the association publish about 44 % of the annual output and more than 60 % of the total print run.

Literature and book publishing is a constituent part of any national culture, a significant factor of the progress in culture processes. What has been Latvian book publishing like in this period of 1991–1997? What have been the chances for book publishers and what is the supply? The figures show that publishing activities include a wide spectrum of themes, and books of various content and various addressee have appeared.

GRĀMATAS PĒC ADRESĀTA (IZDEVUMU SKAITS)

	1991	1992	1993	1994	1995	1996	1997
zinātniskās science	159	110	114	75	121	147	169
populārzinātniskās popular science	66	108	78	51	63	57	59
politiskās politics	17	29	48	70	78	86	97
oficiālās un ražošanas official and normative	61	95	93	107	149	129	223
mācību education	272	330	357	328	454	450	511
bērnu un jaunatnes children	89	107	154	188	238	231	221
uzziņu reference	137	201	228	191	249	311	368
praktisku padomu practical guides	84	69	55	50	51	43	55

THE NUMBER OF PUBLICATIONS ACCORDING TO ADDRESSEE

1991 1992 1993 1994 1995 1996 1997

filozofija, psiholoģija philosophy, psychology	34	50	34	59	78	63	56
religija, teoloģija religion, theology	49	74	57	77	78	87	105
socioloģija, statistika, politika, ekonomika sociology, statistics, politics, economics	60	79	74	91	119	144	203
juridiskās zinātnes law	16	31	54	42	91	72	167
kara zinātnes military sciences	3	1	6	0	3	7	4
izglītība education	32	62	68	55	109	165	176
tirdzniecība, sakari, transports trade, communications, transport	29	49	32	21	37	19	25
etnogrāfija ethnography	23	16	20	13	9	7	12
matemātika, dabaszinātnes mathematics, natural sciences	129	94	99	36	54	54	64
medicīna medicine	54	56	61	32	45	61	62
tehnika, rūpniecība, celtniecība technology, industry, building	133	82	42	21	25	12	30
lauksaimniecība, mežsaimniecība, zvejniecība agriculture, forestry, fishery	102	72	41	47	35	53	85
māksla arts	41	35	65	34	45	38	35
sports sports	20	27	28	13	12	40	20
filoloģija philology	115	119	163	77	74	81	99
daiļliteratūra belles-lettres	357	447	519	617	569	489	545
ģeogrāfija geography	8	20	36	14	8	12	4
vēsture history	56	72	97	52	80	53	89

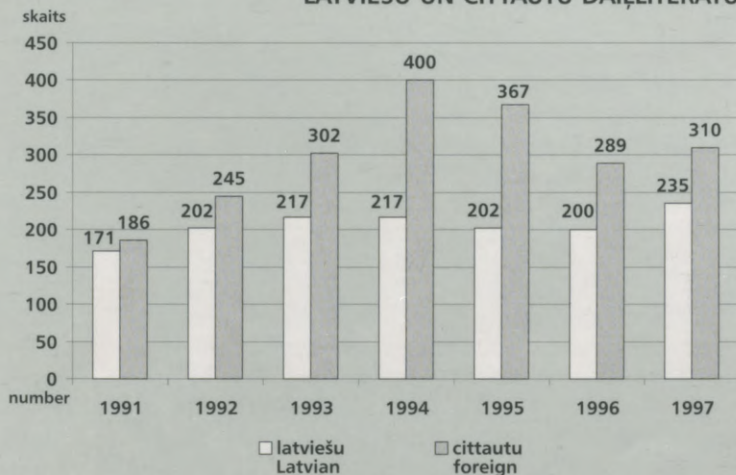
Visvairāk izdota daiļliteratūra. Septiņos gados — 3543 izdevumi, to kopējais metiens — 42,7 milj. eks. jeb 28,5 % no visa izdotā grāmatu skaita un 42,5 % no kopējā metiena.

Latviešu daiļliteratūra — 1444 izdevumi, 12,2 milj. eks., t. i., 40,8 % no daiļliteratūras izdevumu skaita un 28,6 % no kopmetiena.

90. gadu sākumā klajā laists daudz pārdruku un atkārtotu izdevumu. To skaitā latviešu literatūras vēsturē nozīmīgi, vērtīgi izdevumi — okupācijas gados aizliegtu, nevēlamu rakstnieku grāmatas vai aizliegti darbi (Anna Brigadere, Leonīds Breikšs, Aleksandrs Grīns, Ivande Kaija, Zenta Mauriņa, Edvarts Virza u. c.). Kopš 1993. gada pirmizdevumu skaits pārsniedz atkārtotu izdevumu skaitu, vidēji gadā — 60 % pirmizdevumu.

Pirmizdevumu vidū vispirms jāatzīmē iepriekšējo gadu pazīstamu rakstnieku (Imants Auziņš, Alberts Bels, Vizma Belševica, Miervaldis Birze, Leons Briedis, Māris Čaklais, Regīna Ezera, Ilze Indrāne, Anda Līce, Gunārs Priede,

LATVIEŠU UN CITTAUTU DAILITERATŪRA

LATVIAN AND FOREIGN BELLES-LETTRES

This is the genre represented best of all. In seven years 3543 publications have come into being with the total print run of 42,7 million copies. It makes 28,5 % of all publications of this period and 42,5 % of the total print run.

Latvian belles-lettres: 1444 editions in 12,2 million copies. It makes 40,8 % of all belles-lettres publications and 28,6 % of the total print run.

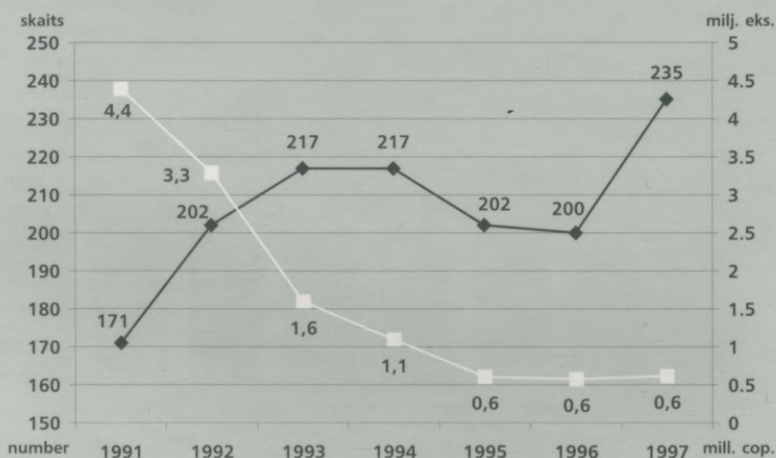
At the beginning of 1990ies numerous reprints and reissues were published. But among those there are valuable, significant for Latvian literature history authors and separate works which had been prohibited or not recommended during the years of soviet occupation (Anna Brigadere, Leonīds Breikšs, Aleksandrs Grīns, Ivande Kaija, Zenta Mauriņa, Edvarts Virza and other). Since 1993 the number of the first editions is higher than the number of reissues. On the average the first editions comprise 60 % of the output.

Among the first editions noteworthy are the works of prose, poetry and dramatic art of well-known contemporary authors: Imants Auziņš,

Gundega Repše, Knuts Skujenieks, Zigmunds Skujiņš, Māra Zālīte, Imants Ziedonis u. c.) proza, dzeja, dramaturģija (arī Melānijas Vanagas kultūrvēsturiskās epopejas «Dvēseļu pulcēšana» piecas grāmatas) un šajos gados literatūrā ienākušo jauno autoru (Ligita Ābolniece, Jānis Einfelds, Nora Ikstena, Dace Priede, Jānis Ramba, Edvīns Raups u. c.) darbu pirmpublicējumi.

Jauna parādība 90. gadu latviešu oriģinālīliteratūrā — novadu literatūra, proti, autori visattālākajos Latvijas nostūros nemeklē izdevēju galvaspilsētā Rīgā, bet izdod grāmatas sava novada izdevniecībās, visai bieži paši (autorizdevumi). Nereti grāmatu izdevēji ir skolas, bibliotēkas, muzeji un citas kultūras iestādes (Gaujienas un Smiltenes ģimnāzijas, Dižstendes bibliotēka, Kultūras biedrība *Harmonija* Cēsis, Sakas novada dabas fonds *Atklāsme* u. c.). Šajos gados bagāti pārstāvēta Latgales grāmatniecība.

LATVIEŠU DAIĻLITERATŪRA

LATVIAN BELLES-LETTRES

Alberts Bels, Vizma Belševica, Miervaldis Birze, Leons Briedis, Māris Čaklais, Regīna Ezera, Ilze Indrāne, Anda Līce, Gunārs Priede, Gundega Repše, Knuts Skujenieks, Zigmunds Skujiņš, Māra Zālīte, Imants Ziedonis, others. Remarkable is also the 5 volume history and culture epopee «Dvēseļu pulcēšana» («The Gathering of Soles») by Melānija Vanaga and the first publications of new authors (Ligita Ābolniece, Jānis Einfelds, Nora Ikstena, Dace Priede, Jānis Ramba, Edvīns Raups and other).

A new phenomenon in the publishing of original literature in 1990ies is regional literature. The authors living in very remote districts of Latvia does not look for a publisher in Riga any more but publish their works cooperating with local publishers or act as publishers themselves. Often the publishers are local schools, libraries, museums and other culture institutions. For instance, the grammar schools in Gaujiena and Smiltene, Dižstende library, culture society *Harmonija* in Cēsis, the Nature foundation of Saka region *Atklāsme* and other. Literature of Latgale region is particularly widely represented.

Zīmīgu daļu deviņdesmito gadu grāmatniecībā veido latviešu trimdas autoru darbu izdevumi. Trimdas rakstnieki atgriežas Latvijā, savā Tēvzemē (Andrejs Eglītis, Anšlavs Eglītis, Alfrēds Dziļums, Irma Grebзде, Margita Gūtmane, Gunars Janovskis, Valdemārs Kārklīšs, Jānis Klīdzējs, Rihards Kraulis, Valda Mora, Roberts Mūks, Aivars Ruņģis, Dzintars Sodums, Veronika Strēlerte, Velta Toma, Aina Vāvere, Jānis Veselis, Mariss Vētra, Vaira Viķe-Freiberga, Mārtiņš Zīverts u. c.). Vispirms tie galvenokārt bija mītņu zemēs nelielos metienos izdoto grāmatu atkārtoti izdevumi. Pēdējos gados vairāk klajā laisti pirmizdevumi: 1996. gadā — 14 izdevumi, 1997. gadā — 21 izdevums. Izdoti arī daži latviskojumi no angļu un vācu valodas (Zenta Mauriņa, Agate Nesaule u. c.).

Daži vārdi par nācijas kultūras aprietei īpaši nozīmīgiem izdevumiem, proti, rakstu un kopotu rakstu izdošanu. 1989. gadā sāka iznākt Ojāra Vācieša Kopoti raksti 10 sējumos, 90. gados iznāk Friča Bārdas, Rūdolfa Blaumaņa, Annas Brigaderes, Aleksandra Čaka, Alfrēda Dziļuma, Ārijas Elksnes, Klāva Elsberga, Aleksandra Grīna (*Signe Saldū*), Gunara Janovska, Zentas Mauriņas, Imanta Ziedoņa Raksti un Kopoti raksti.

Šajos gados sagatavoti un izdoti vairāki sevišķi unikāli darbi. Izdevniecība *Zinātne* pabeidza latviešu tautas dziesmu krājuma — Krišjāņa Barona un Heinriha Visendorfa 6 sējumu «Latvju dainu» (1894–1915) faksimilizdevumu (1989–1994). 1994. gadā izdevniecība *Zvaigzne ABC* sērijā «Bibliotheca Baltica. Letonia» laida klajā Kaudzītes Matīsa «Atmiņas no tautiskā laikmeta». 1997. gadā Latvijas Kultūras fonda un izdevniecības *Jumava*

Latvian refugee literature in Latvia today. The works of Latvian refugee writers come home (Andrejs Eglītis, Anšlavs Eglītis, Alfrēds Dziļums, Irma Grebзде, Margita Gūtmane, Gunars Janovskis, Valdemārs Kārklīšs, Jānis Klīdzējs, Rihards Kraulis, Valda Mora, Roberts Mūks, Aivars Ruņģis, Dzintars Sodums, Veronika Strēlerte, Velta Toma, Aina Vāvere, Jānis Veselis, Mariss Vētra, Vaira Viķe-Freiberga, Mārtiņš Zīverts and many other authors). Initially the reissues of the works previously published in the host countries in small print-runs appeared. Recently the first editions prevail: in 1996 — 14 titles, in 1997 — 21 title. Several translations of the works originally created in English and German have also been published (Zenta Mauriņa, Agate Nesaule and other).

A few words about the publishing of selected works and collected works particularly important for the culture processes of the nation. The collected works of Ojārs Vācietis in 10 volumes were initiated in 1989. In 1990ies the publishing of collected or selected works of Fricis Bārda, Rūdolfs Blaumanis, Anna Brigadere, Aleksandrs Čaks, Alfrēds Dziļums, Ārija Elksne, Klāvs Elsbergs, Gunars Janovskis, Zenta Mauriņa, Imants Ziedonis were started. The collected works of Aleksandrs Grīns are published by *Signe* publishing house in Saldus.

Several excellent fundamental publications have appeared. Publishing house *Zinātne* has completed the publishing of a unique selection of Latvian folk songs — a facsimile edition of «Latvju dainas» in 6 volumes (1989–1994) collected and published by Krišjānis Barons and Heinrihs

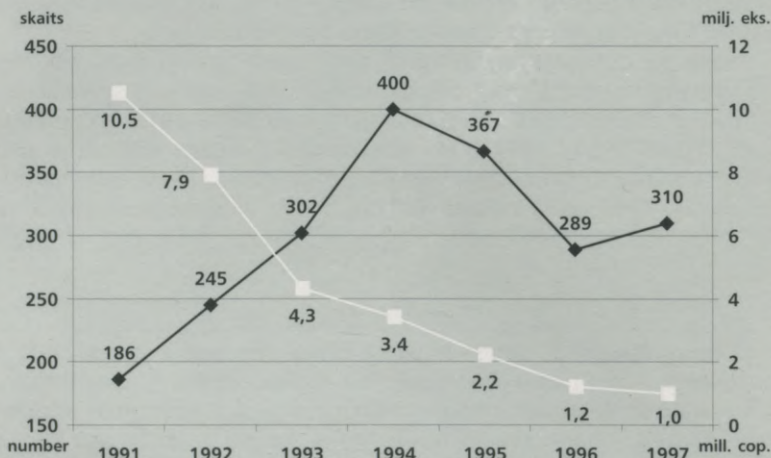
sadarbībā iznāca Bazīlija Plīnija «Slavas dziesma Rīgai» sērijā «Bibliotheca Rigensis» (tulkojums no latīņu valodas latviešu, vācu, krievu un angļu valodā).

Maz, ļoti maz izdots latviešu oriģinālliteratūras tulkojumu, 3–4 izdevumi gadā, 1997. gadā — 6 izdevumi. Septiņos gados — 29 izdevumi.

Latviešu daiļliteratūru klajā laiduši: *Alberts XII, Artava, Avots, Elpa, Enigma, Daugava, Jāņa sēta, Jumava, Karogs* (vienīgā izdevniecība, kas izdevusi tikai latviešu oriģinālliteratūru), *Latgales Kultūras centra izdevniecība, Liesma, Likteņstāsti, Madris, Nordik, Pētergailis, Preses nams, Sol Vita, Sprīdītis, Valters un Rapa, Zinātne, Zvaigzne ABC* u. c.

Cittautu daiļliteratūra (oriģinālizdevumi un tulkojumi) — 2099 izdevumi, to kopējais metiens — 30,5 milj. eks. Arī cittautu daiļliteratūrā 90. gadu sākumā vēl daudz atkārtotu izdevumu, pēdējos gados — līdz

CITTAUTU DAIĻLITERĀTŪRA

FOREIGN BELLES-LETTRES

Visendorfs in 1894–1915. Publishing house *Zvaigzne ABC* has issued «Atmiņas no tautiskā laikmeta» by Matīss Kaudzīte in the series «Bibliotheca Baltica. Letonia» in 1994. Latvian Culture Foundation in cooperation with the publishing house *Jumava* has prepared «The Encomium to Riga, 1595» by Basilius Plinius in the series «Bibliotheca Rigensis» supplied with the translations from Latin into Latvian, German, Russian and English.

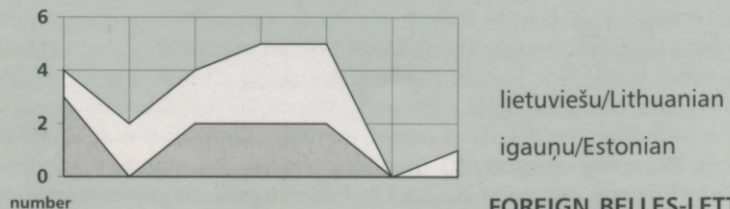
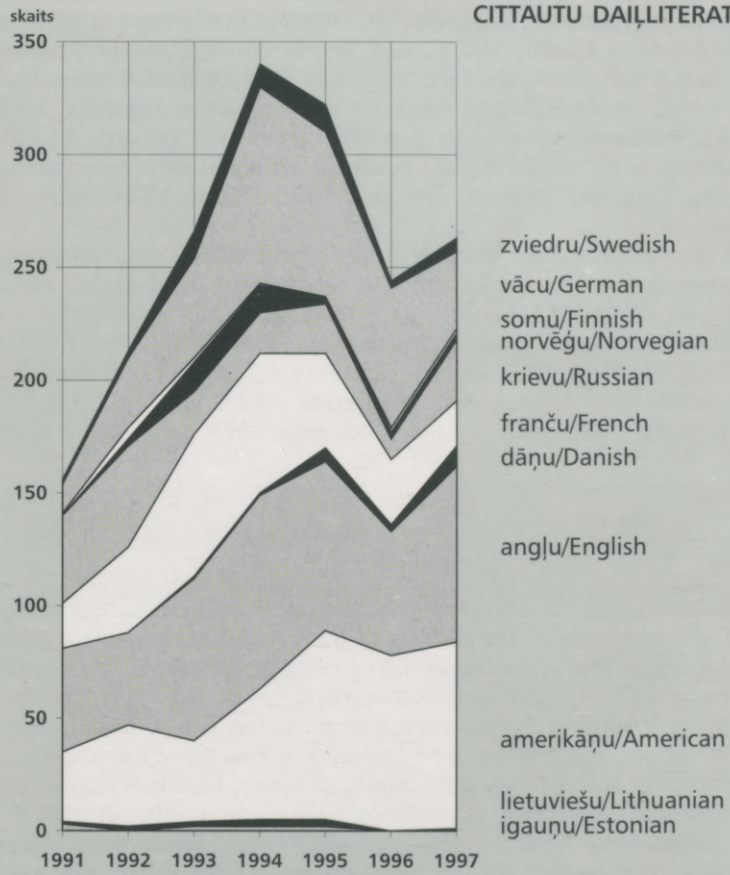
Translations of Latvian original literature are rather few, 3–4 publications annually, in 1997 — 6 publications. All in all there are 29 publications in the 7 year period.

The publishers of Latvian original literature are: *Alberts XII, Artava, Avots, Elpa, Enigma, Daugava, Jāņa sēta, Jumava, Latgale Culture Centre, Liesma, Likteņstāsti, Madris, Nordik, Pētergailis, Preses nams, Sol Vita, Sprīdītis, Valters un Rapa, Zinātne, Zvaigzne ABC* and other. Among those *Karogs* is the only publishing house specializing in Latvian original literature.

Foreign belles-lettres (original works and translations) of this period comprise 2099 publications with the total print run of 30,5 million cop-

80 % pirmizdevumi. Pārsvārā tulkojumi no angļu un amerikāņu literatūras. Maz izdots igauņu un lietuviešu literatūras tulkojumu, aplūkojamā laika posmā tikai 21 izdevums, to skaitā Ričards Gavēlis, Jurge Ivanauskaite, Kazis Saja, Emīls Tode, Enns Vetemā. Arī krievu literatūras tulkoto izdevumu skaits neliels, 5–6 izdevumi gadā, 1997. gadā — 8 izdevumi. Krievu

CITTAUTU DAIĻLITERATŪRA

FOREIGN BELLES-LETTRES

ies. At the beginning of 1990ies a lot of reissues appeared, recently up to 80 % are the first editions. English and American novels dominate. Translations of Estonian and Lithuanian literature are rather scarce — only 21 publication during this period of time, among them the works of Richardas Gavelis, Jurge Ivanauskaite, Kazis Saja, Emil Tode, Enn Vetemaa. The translations from Russian are not numerous, 5–6 publications annually, in

oriģinālizdevumu skaits 90. gadu sākumā 30–40 izdevumi gadā, 1997. gadā — 19.

Klajā laists daudz bestselleru un triviālās literatūras, piedzīvojumu un izklaides izdevumu, sieviešu, detektīvu un kriminālromānu. Maz labas literatūras tulkojumu. Šo robu mūsu kultūras laukā mēģinājuši aizpildīt vairāki grāmatizdevēji — *AGB, Atēna, Elpa, Daugava, Jumava, Nordik, Preses nams, Vaga, Vaidelote, Zvaigzne ABC*, izdodot kvalitatīvus tulkojumus no angļu, dāņu, franču, itāļu, japāņu, krievu, norvēģu, vācu un zviedru literatūras (Hermanis Bangs, Karena Bliksena, Dante Aligjēri, Romēns Garī, Pēteris Hēgs, Eriks Haksens, Arčibalds Kronins, Airisa Mērdoka, Jukio Mišima, Boriss Pasternaks, Marsels Prusts, Susanna Tamaro, Augusts Strindbergs u. c.). Kopumā plašs autoru un izdevēju loks, kā arī daudz grāmatu. Caurmērā gadā cittautu daiļliteratūru izdod 50–60 grāmatizdevēji.

Daiļliteratūras metieni diemžēl sarūk no gada gadā. Kopumā (latviešu un cittautu) izdevumu vidējais metiens septiņu gadu laikā sarucis vairāk nekā desmitkārt: 1991. gadā — 41,7 tūkst. eks. (šajā gadā īpaši lielos metienos izdoti vairāki krievu oriģinālliteratūras izdevumi — 200, pat 450 tūkst. eksemplāros), 1997. gadā — 2,9 tūkst. eks. Latviešu daiļliteratūra: 1991. gadā — 25,7 tūkst. eks., 1997. gadā — 2,6 tūkst. eks. Cittautu daiļliteratūra: 1991. gadā — 56,5 tūkst. eks., 1997. gadā — 3,2 tūkst. eks.

1997 — 8 publications. The number of published Russian original works has decreased, too; at the beginning of 1990ies there were 30–40 publications annually, in 1997 — 19 publications.

For the main part the repertoire comprises bestsellers, trivial, adventure, entertainment and women's literature, crime, detective novels — a wide range of authors. Few publications of serious literature appear. Still there are such works. Several publishers have made an attempt to fill this gap: *AGB, Atēna, Elpa, Daugava, Jumava, Nordik, Preses nams, Vaga, Vaidelote, Zvaigzne ABC*. These publishers supply for new high quality translations from English, Danish, French, Italian, Japanese, Russian, Norwegian, German, Swedish (Herman Bang, Karen Blixen, Dante Alighieri, Romain Gary, Peter Hoeg, Eric Fornes Hansen, Archibald Cronin, Iris Murdoch, Jukio Hiraoka-Mishima, Boris Pasternak, Marcel Proust, Susanna Tamaro, August Strindberg etc.). Lots of books, lots of publishers, a wide range of authors. In average annually 50–60 publishers issue foreign belles-lettres.

Unfortunately the print runs of belles-lettres annually decrease. In these 7 years the print runs of Latvian and foreign belles-lettres have decreased more than 10 times. In 1991 the average print run of a single publication was 41,7 thousand copies. Particularly large print runs were characteristic to Russian original literature, they reached 200 thousand copies of a single title, even 450 thousand copies. In 1997 the average print run is only 2,9 thousand copies. The average print run of a single Latvian belles-lettres publication in 1991 is 25,7 thousand copies, whereas

Dominē proza — 2634 izdevumi, tajā skaitā latviešu proza — 720 izdevumi, dzeja — 530 izdevumi, latviešu oriģināldzeja — 444 izdevumi. (Dzeju raksta, dzeju izdod un latvieši dzeju vēl lasa, neraugoties uz to, ka daudzu izdevumu metieni ir tikai 200, 300, 500 eksemplāru. Aleksandra Pelēča «Aizsapņošanās» — vien 50 eksemplāri, Dižstendes bibliotēkas izdevums 1997. gadā.)

DAIĻLITERATŪRA

BELLES-LETTRES

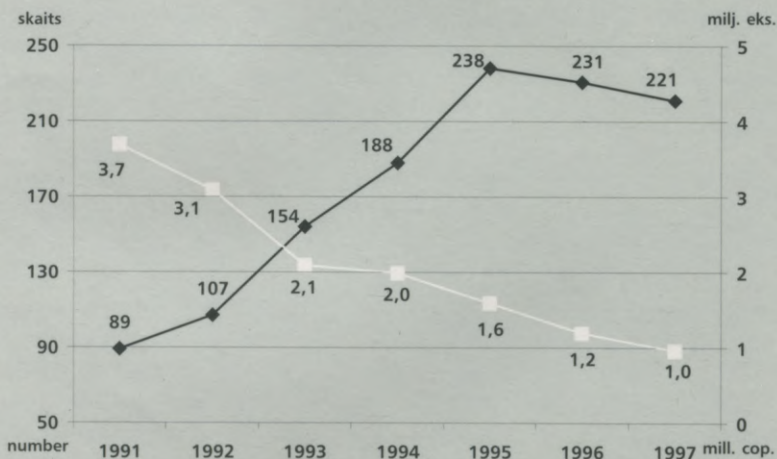
in 1997 it is only 2,6 thousand copies. The average print run of single foreign literature publication in 1991 is 56,5 thousand copies, in 1997 — 3,2 thousand copies.

Prose is dominating — 2634 publications, among those 720 issues of Latvian literature. Poetry: 530 publications, Latvian original poetry — 444 publications. Poetry is created and published, and the Latvians still read poetry although the number of copies of some publications does not surpass 200, 300, 500 copies. «Aizsapņošanās» (poetry by Aleksandrs Pelēcis) is published by Dižstende library in 50 copies only.

Neapšaubāmi iepriecina fakts, ka 90. gadu grāmatizdevēju uzmanības lokā bijusi bērnu un jaunatnes literatūra. Iepriekšējos gadu desmitos bērnu grāmatu izdevumu skaits bijis visai niecīgs: 1980. gadā — 80 izdevumi, 1990. gadā — tikai 65 izdevumi. Aplūkojamā laika posmā klajā laistas 1228 bērnu un jaunatnes daiļliteratūras un populārzinātniskās grāmatas, t. i., 10 % no visa septiņos gados izdotā grāmatu skaita, kopējais izdevumu metiens — 15 milj. eks. Vidēji gadā 175 grāmatas. Visvairāk izdots 1995. gadā — 238.

Diemžēl arī bērnu grāmatu metiens samazinās no gada gadā. Izdevumu vidējais metiens sarucis gandrīz desmitkārt: 1991. gadā — 41,6 tūkst. eks., 1997. gadā — 4,4 tūkst. eks. Vidēji līdz 70 % no izdevumu skaita — daiļliteratūra, no tās 50 % — latviešu daiļliteratūra. 90. gadu sākumā pārsvarā publicēti atkārtoti izdevumi, šobrīd 70–80 % pirmizdevumi.

BĒRNU UN JAUNATNES LITERATŪRA

CHILDREN AND JUVENILE LITERATURE

Undoubtedly the publishers' attention paid to children and juvenile literature is an encouraging fact. In the previous period of time the number of these publications was small: in 1980 — 80 publications, in 1990 — 65 publications. In the period under view 1228 children fiction and popular science books have been published with the total print run of 15 million copies. It makes 10 % of the whole output. On the average 175 books annually. The greatest number of publications appeared in 1995 — 238 books.

Unfortunately the print runs of children books also decrease every year. The average print run of a single publication has decreased almost 10 times: in 1991 it was 41,6 thousand copies, but in 1997 — 4,4 thousand. On the average up to 70 % are fiction books, a half of them is Latvian fiction. At the start of 1990ies reissues dominated, recently 75–80 % are the first editions.

Kas izdots? Kādi autori? Visvairāk mūsdienu latviešu autoru proza un dzeja, mazāk — dramaturģija. Maz izdota latviešu literatūras klasika, kopumā septiņos gados 25 izdevumi (Jānis Akurāters, Fricis Bārda, Rūdolfs Blaumanis, Anna Brigadere, Jānis Jaunsudrabiņš, Vilis Plūdons, Jānis Poruks, Andrejs Pumpurs, Kārlis Skalbe, Rainis, Andrejs Upīts, Valdis). Cit-tautu bērnu un jaunatnes grāmatu autoru skaits liels un raibs.

Izdevēji? Ik gadu gandrīz 50 izdevniecības un grāmatu apgādi: *Egmont Latvija*, *Garā pupa*, *Jāņa sēta*, *Jumava*, *Latgales Kultūras centra izdevniecība*, *Madris*, *Mazputniņš*, *MIA-PRESS*, *Rīgas Paraugtipogrāfija*, *Preses nams*, *Salbi*, *Sprīdītis*, *Vaga*, *Zaļais circenis*, *Zīlīte*, *Zvaigzne ABC* u. c. Īpaši liels bērnu grāmatu skaits izdots sērijās, 1997. gadā gandrīz 40 sēriju nosaukumu.

BĒRNU UN JAUNATNES LITERATŪRA (IZDEVUMU SKAITS)

Gads	Populārzinātniskā literatūra	Daiļliteratūra
1991	17	72
1992	13	94
1993	46	108
1994	75	113
1995	77	161
1996	92	139
1997	81	140
	401	827

17

Year	Popular science publications	Belles-letres
------	------------------------------	---------------

CHILDREN AND JUVENILE LITERATURE (NUMBER OF PUBLICATIONS)

What has been published? Which authors? Most of all prose and poetry of contemporary Latvian authors, the works of dramatic art are not numerous. Latvian classic authors are not widely represented, in seven years 25 works (Jānis Akurāters, Fricis Bārda, Rūdolfs Blaumanis, Anna Brigadere, Jānis Jaunsudrabiņš, Vilis Plūdons, Jānis Poruks, Andrejs Pumpurs, Kārlis Skalbe, Rainis, Andrejs Upīts, Valdis). The number and the choice of foreign authors is great and varied.

Which publishers are involved? Annually about 50 publishers issue juvenile and children books: *Egmont Latvia*, *Garā pupa*, *Jāņa sēta*, *Jumava*, *Latgale Culture Centre*, *Madris*, *Mazputniņš*, *MIA-PRESS*, *Rīgas Paraugtipogrāfija*, *Preses nams*, *Salbi*, *Sprīdītis*, *Vaga*, *Zaļais circenis*, *Zīlīte*, *Zvaigzne ABC* and other. A great number of children books are included into series, in 1997 almost 40 titles of series.

Latvijas Nacionālā
bibliotēka

1300037485 99-13.915

Septiņos gados klajā laisti 2702 mācību literatūras izdevumi, t. i., gandrīz 22 % no visa grāmatu daudzuma. Pēc skaita tā ir otra lielākā izdevumu grupa, aiz daiļliteratūras. Vērojama tendence izdevumu skaitam pieaugt: 1991. gadā — 272 izdevumi, 1995. gadā — 454, 1997. gadā — 511 izdevumi (*sk. 7.lpp.*), bet samazinās vidējais metiens: 1991. gadā — 7,1 tūkst. eks., 1997. gadā — 5,6 tūkst. eks. Vēl vairāk sarucis skolu mācību grāmatu vidējais metiens: no 14,2 tūkst. eks. līdz 8,3 tūkst. eks. Skolu mācību grāmatu skaits ir 50–55 % no mācību literatūras izdevumiem, vidēji gadā — 220 izdevumu, 1997. gadā — 294 izdevumi (58 %). 70 % — izdevumi latviešu valodā, pārējie — skolu mācību grāmatas angļu, krievu, vācu valodā. 80 % no skolu mācību grāmatu skaita — pirmizdevumi.

Skolu mācību grāmatu tematiskais loks saturiski plašs, to izdošanas jomā strādājis krietns grāmatizdevēju pulks, 1997. gadā — 20 izdevniecības un grāmatu apgādi un citi izdevēji. Visvairāk skolu mācību grāmatu gadā publicē *Zvaigzne ABC* (70 %).

Pārējie izdevēji: *Izglītība, Jumava, Jumi, Krauklītis, Lielvārds, Mācību apgāds, Mācību grāmata, Musica Baltica, Pētergailis, RaKa, Salbi, Seiva, SI, Vaga* u. c.

Ir konkurence, bet nav koordinācijas skolu mācību grāmatu izdošanā, un līdz ar to vienā priekšmetā tiek izdotas vairākas mācību grāmatas. Tajā pašā laikā maz oriģinālgrāmatu svešvalodu apguvei. Maz grāmatu sākumskolai.

In the seven year period there are 2702 educational publications. It makes almost 22 % of the total output. This is the second largest group of publications after belles-lettres, moreover this group shows the tendency to increase: in 1991 — 272 publications, in 1995 — 454, in 1997 — 511 (see p.7). But the average print run of a single publication decreases: in 1991 it is 7,1 thousand copies, in 1997 — 5,6 thousand copies.

The average print run of **textbooks** has decreased still more: from 14,2 thousand copies to 8,3 thousand copies. Textbooks make 50–55 % of all educational literature. On the average the annual output is 220 publications, in 1997 — 294 publications (58 %). 70 % of these publications are in Latvian, the other part are textbooks in English, Russian and German. 80 % are the first editions.

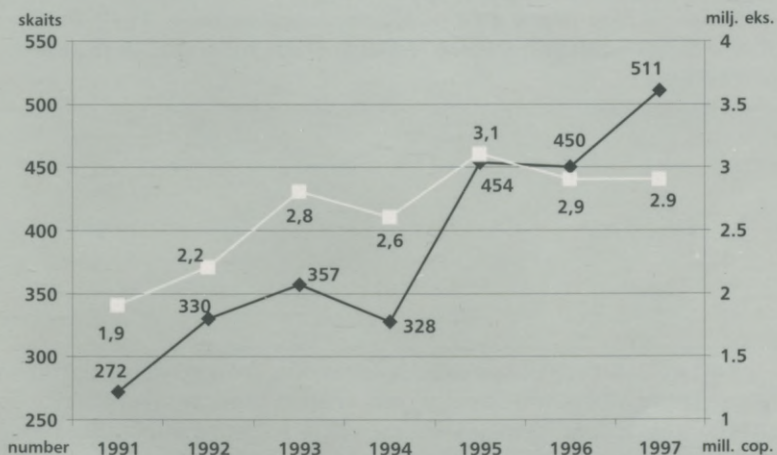
Many publishers are involved, in 1997 — 20 publishers. The largest amount of textbooks is published by *Zvaigzne ABC* (70 %). The other part is supplied by *Izglītība, Jumava, Jumi, Krauklītis, Lielvārds, Mācību apgāds, Mācību grāmata, Musica Baltica, Pētergailis, RaKa, Salbi, Seiva, SI, Vaga*, others.

Competition exists, but no coordination exist among publishers. Thus several textbooks on one and the same subject are issued by different publishers. At the same time there are few original language teaching books and very few textbooks for the early stage of primary schools.

Augstskolu mācību literatūru pārsvarā izdod augstskolas Rīgā, Daugavpilī, Jelgavā, Liepājā, Rēzeknē.

Pārējā mācību literatūra. Šajā grupā — mācību grāmatas vidējās speciālās izglītības sistēmai un pieaugušo izglītībai, arī mācību grāmatas angļu, dāņu, franču, spāņu un vācu valodas apgūšanai, latviešu valodas mācībai. Vairāki izdevumi klajā laisti jau 90. gadu sākumā, piemēram, 1991. gadā «1000 vārdu. Latviešu valodas leksikas minimums ar tulkojumu krievu un angļu valodā» 30 tūkst. eks. izdevniecībā *Zinātne*. 1997. gadā — 5 izdevumi, to skaitā arī izdevniecībā *Zvaigzne ABC* iznākusi Ritas Kveldes grāmata «Rakstīsim latviski bez kļūdām».

MĀCĪBU LITERATŪRA

EDUCATIONAL LITERATURE. TEXTBOOKS

19

Higher educational institutions publish educational literature in Riga, Daugavpils, Jelgava, Liepāja, Rēzekne.

Educational literature for special secondary schools and for adult education. Here are language teaching books for English, Danish, French, Spanish, German and Latvian languages. Several Latvian language teaching books appeared already at the beginning of 1990ies, e.g. «1000 vārdu. Latviešu valodas leksikas minimums ar tulkojumu krievu un angļu valodā» (*Zinātne*, 1991, 30 thousand copies). In 1997 there are 5 publications, among those «Rakstīsim latviski bez kļūdām» by Rita Kvelde (*Zvaigzne ABC*).

Šajā jēdzienā ietverta zinātniski pētnieciskā (akadēmiskie izdevumi, monogrāfijas), zinātniski dokumentālā un zinātniski informatīvā literatūra (zinātnisko konferenču materiāli, zinātnisko atskaišu paplašināti izklāsti).

Septiņos gados laisti klajā 895 zinātniskās literatūras izdevumi (sk. 7.lpp.). Metiens vidēji no 500 līdz vienam tūkstotim eksemplāru. Caurmērā 70 % izdevumu latviešu valodā, no tiem 65 % — oriģinālizdevumi. Liels ir pirmizdevumu skaits, turpat vai visi simts procenti.

Visvairāk zinātniskās literatūras izdots sociālajās zinātnēs, filozofijā, psiholoģijā, ētikā, vēsturē, kultūras vēsturē, mākslas zinātnēs. Mazāk lietiskajās zinātnēs, dabaszinātnēs, literatūrzinātnē, valodniecībā.

Publicēti vairāki nozīmīgi kultūrvēsturiski izdevumi. Izdevniecība *Zinātne* 1993. gadā sērijā «Bibliotheca Baltica. Letonia» Ābrama Feldhūna tulkojumā publicējusi «Indriķa hroniku». Tā laidusi klajā arī Johana Kristofa Broces unikālā darba «Zīmējumi un apraksti» divus sējumus 1992. un 1996. gadā. *Jāņa sēta* izdevusi divus sējumus no apjomīgā izdevuma «Latviešu tautas tēpi»: 1995. gadā «Vidzeme», 1997. gadā «Kurzeme». Apgādā *Karogs* 1997. gadā izdota Vairas Viķes-Freibergas pētījuma «Trejādas saules» pirmā daļa — «Kosmoloģiskā saule». 1997. gadā arī *Sorosa fonda—Latvija* izdevums — Daiņa Bruģa monogrāfija «Historisma pilis Latvijā».

Research materials (academic publications, monographs), documentary scientific works and scientific information materials (conference abstracts, transactions, reviews) are considered science publications here. In 7 years there are 895 publications with the average print run of a single book 500–1000 copies (see p.7). About 70 % of these publications are in Latvian, 65 % are original publications in Latvian. A great number of the first editions, almost all 100 %.

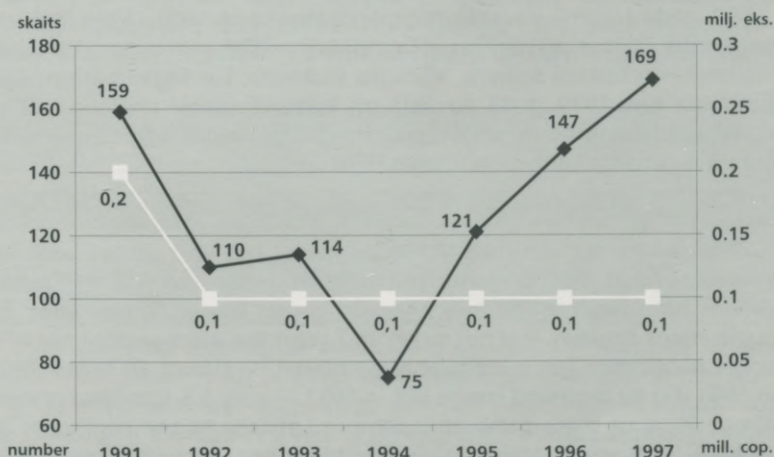
Social sciences, philosophy, psychology, ethic, history, culture history, art history is more widely represented. There are less publications in applied sciences, natural sciences, literature theory, linguistics. Several significant publications from the point of view of culture history: «Heinrici Chronicon Lyvoniae...» translated by Ābrams Feldhūns in the series «Bibliotheca Baltica. Letonia» (*Zinātne*, 1993); 2 volumes of «Sammlung verschiedener Lieflanddischer Monumente, Prospecte, Munzen, Wapen etc.» by Johan Christof Brotce (*Zinātne*, 1992, 1996); 2 volumes of «Latviešu tautas tēpi» (*Jāņa sēta*, 1995, 1997); «Trejādas saules. Kosmoloģiskā saule» by Vaira Viķe-Freiberga (*Karogs*, 1997); «Historisma pilis Latvijā» by Dainis Bruģis (*Sorosa Foundation—Latvia*, 1997).

Several works of Latvian refugee historians have been published for the first time in Latvia, e.g. «Kārļa Ulmaņa dzīve. Ceļinieks. Politikis. Diktators. Mocekļis» by Edgars Dunsdorfs and «Latvijas vēsture, 1914–

Pirmo reizi Latvijā publicēti arī vairāku trimdas vēsturnieku darbi, piemēram, 1992. gadā izdevniecībā *Zinātne* Edgara Dunsdorfa «Kārļa Ulmaņa dzīve. Ceļinieks. Politikis. Diktators. Mocekļis» un 1976. gadā Stokholmā *Daugavas* izdotā Ādolfa Šildes darba «Latvijas vēsture, 1914–1940» faksimilizdevums. Izdoti vairāki zinātniskās literatūras tulkojumi starpizdevniecību (*AGB*, *Intelekts*, *Minerva*) sērijā «Cilvēks un sabiedrība», to vidū S. D. Smita «Nacionālā identitāte» izdevniecībā *AGB* 1997. gadā.

Līdzās jau pieminētajiem, pārējie zinātniskās literatūras izdevēji: LZA un LU institūti, Latvijas augstskolas, Latvijas Valsts vēstures arhīvs, Rīgas vēstures un kuģniecības muzejs, Rundāles Pils muzejs, Latvijas Akadēmiskā bibliotēka, Latvijas Nacionālā bibliotēka, izdevniecības *Daugava*, *Jumava*, *Latgales Kultūras centra izdevniecība*, *Lielvārds*, *Preses nams*, *Zvaigzne ABC* u. c.

ZINĀTNISKĀ LITERATŪRA

SCIENCE PUBLICATIONS

21

1940» by Ādolfs Šilde — a facsimile edition of *Daugava* (Stockholm) publication from 1976 (both — *Zinātne*, 1992). Translations of foreign authors have appeared in the cooperative series «Cilvēks un sabiedrība» (publishing houses *AGB*, *Intelekts*, *Minerva*). Among those remarkable is the publication «Nacionālā identitāte» by S. D. Smidt (*AGB*, 1997).

Side by side with the publishers already mentioned other publishers of science books are: the institutes of Latvian Academy of Sciences, of the University of Latvia, other higher education establishments, Latvian State History Archive, Museum of Riga History and Navigation, Museum of Rundāle Palace, Academic Library of Latvia, National Library of Latvia, publishing houses *Daugava*, *Jumava*, *Latgale Culture Centre*, *Lielvārds*, *Preses nams*, *Zvaigzne ABC* and others.

Populārzinātniskā literatūra līdzās daiļliteratūrai vienmēr bijusi lasītāju iecienīta un pieprasīta lasāmviela. Aplūkojamā laika posmā klajā laistas 482 populārzinātniskās grāmatas (*sk. 7.lpp.*), ar 5,2 milj. eks. lielu kopējo metienu. Mazāk nekā 70 izdevumu gadā. Maz. Septiņos gados krietni sarucis izdevumu vidējais metiens, gandrīz desmitkārt: 1991. gadā — 29 tūkst. eks., 1997. gadā — 3,5 tūkst. eks. Turpat 80 % izdevumu — latviešu valodā. 90. gadu sākumā 50 % — oriģinālizdevumi latviešu valodā, pēdējos gados vidēji 60 % — tulkojumi no angļu, krievu, vācu valodas. Vairāk nekā 80 % — pirmizdevumi. Izdotas dažādu nozaru populārzinātniskās grāmatas, visvairāk pārstāvēta filozofija, psiholoģija, ētika (1997. gadā gandrīz 40 % no visa populārzinātniskās literatūras klāsta), medicīna, mākslas zinātnes, vēsture, ģeogrāfija. Mazāk dabaszinātnes, tehniskās zinātnes, lauksaimniecība, literatūrzinātne un valodniecība.

Izdevēji: *Alberts XII, Avots, Datortehnika, Daugava, Elpa, Jāņa sēta, Jumava, Kārļa fonds, Kopsolī, Latvijas enciklopēdija, Lielvārds, Madris, Mans īpašums, Pētergailis, Preses nams, Revi-2, Sol Vita, Vieda, Zinātne, Zvaigzne ABC* u. c.

90. gadu sākumā visvairāk populārzinātnisko literatūru klajā laida izdevniecība *Zinātne*, arī vairākas grāmatu sērijas: «Daba un mēs», «Veselības bibliotēka», «Zinātne šodien», «Zinātne laukiem», kas tagad pārtrauktas. Turpināta tiek 1979. gadā aizsāktā un kultūrvēsturiski nozīmīgā sērija «Latvijas arhitektūras un mākslas pieminekļi», tajā jau izdotas 19 grāmatas (pirmā — Imanta Lancmaņa «Jelgavas pils»).

Popular science literature like belles-lettres has also always been favourable and of great demand. In the period under view 482 new publications have been issued in 5,2 million copies (see p.7). Less than 70 publications annually. It is not much. In 7 years the average print run of a single publication has considerably decreased — almost 10 times. Thus in 1991 it is 29 thousand copies but in 1997 — only 3,5 thousand copies. About 90 % of these publications are in Latvian. At the beginning of 1990ies 50 % were Latvian original publications. Recently about 60 % are the translations from English, Russian, German. More than 80 % of these publications are the first editions. These are popular works in different branches of science. Philosophy, psychology, ethic is more widely represented (in 1997 this group comprises almost 40 % of all popular science books). Literature on medicine, art theory, history, geography is also covered. Natural and technical sciences, agriculture, literature theory and linguistics are less observed.

The publishers are: *Alberts XII, Avots, Datortehnika, Daugava, Elpa, Jāņa sēta, Jumava, Kārļa fonds, Kopsolī, Latvijas enciklopēdija, Lielvārds, Madris, Mans īpašums, Pētergailis, Preses nams, Revi-2, Sol Vita, Vieda, Zinātne, Zvaigzne ABC* and other.

At the beginning of 1990ies the most fruitful was publishing house *Zinātne*, it published annually several issues in series «Daba un mēs», «Veselības bibliotēka», «Zinātne šodien», «Zinātne laukiem». Now these series have ceased, only the series «Latvijas arhitektūras un mākslas pieminekļi» founded in 1979 is continued, it comprises 19 books already (the first of these was «Jelgavas pils» by Imants Lancmanis).

Katras tautas garīga vajadzība ir arī kristīgas, teoloģiskas grāmatas, grāmatas, kas dod atbildes uz dzīves lielajiem jautājumiem. Padomju okupācijas gados reliģiskā literatūra tikpat kā netika izdota vai izdota maz — 3–4 izdevumi gadā, 80. gadu beigās — 8–12 izdevumi gadā. Kā pārsteigums 1989. gadā — mācītāja Jura Rubeņa grāmatas «Vai migla klīdīs?» (ievads kristietības problemātikā) izdošana 3 tūkst. eksemplāros, izdevējs Latvijas ev.-lut. Baznīca. Gadu vēlāk, 1990. gadā, Latvijas Kultūras fonds laida klajā Mateja, Marka, Lūkas un Jāņa Evaņģēlijus ar 200 tūkst. eks. lielu kopējo metienu. 1991. gadā publicēti 49 izdevumi, 1997. gadā — 105 izdevumi. Septiņos gados 527 grāmatas (*sk. 8.lpp.*), to kopējais metiens — 5,1 milj. eks. Vidēji līdz 70 % — izdevumi latviešu valodā. Pārsvarā tulkojumi, 90. gadu sākumā arī atkārtoto izdevumu vairāk. Pēdējos gados caurmērā 80 % — pirmizdevumi.

Klajā laisti vairāki reliģijas vēsturē nozīmīgi darbi: 1994. gadā izdevniecības *Klints* apgādā — Edgara Rumbas «Viņpus aizspriedumiem, noliegumiem un ilūzijām», 1996. gadā Rīgas Metropolijas Kūrījas apgādā — Alekša Rubuļa «Rokasgrāmata: Teoloģija. Vēsture. Arheoloģija» un Heinriha Stroda «Latvijas Katoļu Baznīcas vēsture (1075–1995)», 1996. gadā arī izdevniecības *Svētdienas Rīts* grāmata arhibīskapa Kārļa Gailīša piemiņai «leguvums manā dzīvē».

Christian and theological literature is an essential necessity of any nation — it provides for answers to fundamental questions of life. During the years of soviet occupation religious literature was almost not published or published in a very small extent (3–4 books annually; at the end of 1980ies 8–12 books annually). A sensational event in 1989 was the publication of the work of the theologian, priest Juris Rubenis «Vai migla klīdīs?» (An introduction into the problems of Christianity. Published by Latvian Christian-Evangelic Church in 3 thousand copies). A year later, in 1990 Latvian Culture Foundation published Gospels of St. Matthew, St. Mark, St. Luke and St. John, the total print run of these works — 200 thousand copies. In 1991 there were 49 publications, in 1997 — 105 publications. In the seven year period 527 books have been published with the total print run of 5,1 million copies (see p.8). On the average 70 % of them are in Latvian. For the main part these are translations, at the start of 1990ies also reissues. Recently on the average 80 % of the output are the first editions.

Several essential works on the history of religion have been published in the last few years: «Viņpus aizspriedumiem, noliegumiem un ilūzijām» by Edgars Rumba (*Klints*, 1994), «Rokasgrāmata: Teoloģija. Vēsture. Arheoloģija» by Aleksis Rubulis and «The History of Latvian Catholic Church (1075–1995)» by Heinrihs Strods (both — *Curia Metropolitana Romana Catholica Rigensis*, 1996). The publishing house *Svētdienas Rīts* has also

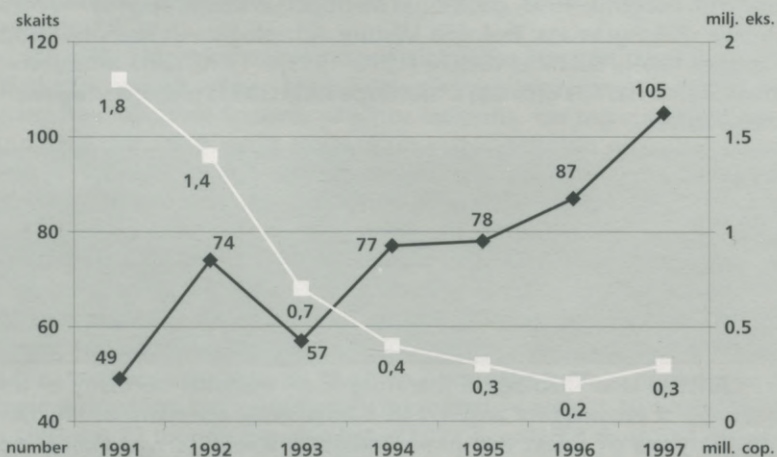
Pirmo reizi Latvijā izdoti vairāku trimdas un tagadējās diasporas teologu darbi (Juris Cālītis, Egīls Grīslis, Modris K. Gulbis, Visvaldis Varnesis Klīve, Staņislavs Ladusāns, Roberts Mūks, Pauls Urdze u. c.).

Katru gadu iznāk tradicionālo reliģisko konfesiju kalendāri (gadagrāmatas) latviešu un krievu valodā.

Maz izdota bērnu reliģiskā literatūra: 3–4 izdevumi gadā, 1997. gadā nedaudz vairāk — 7 izdevumi.

Citi izdevēji: *Amnis*, *Atradums*, Augsburgeras apliecības institūts, *Ceļš*, *Labā Vēsts*, Latvijas Bībeles biedrība, Filozofijas un socioloģijas institūts, Luteriskā Mantojuma fonds, *Patmos*, *Viņa Vārds Manī*, *Zinātne*, *Zvaigzne ABC* u. c.

RELIGIJA. TEOLOGIJA

RELIGION AND THEOLOGY

issued a memorial publication of archbishop Kārlis Gailītis — his work «Ieguvums manā dzīvē». The works of several Latvian refugee and recent Latvian diaspora theologians have appeared for the first time in Latvia (Juris Cālītis, Egīls Grīslis, Modris K. Gulbis, Visvaldis Varnesis Klīve, Staņislavs Ladusāns, Roberts Mūks, Pauls Urdze).

The calendars (yearbooks) of traditional religious confessions are published every year in Latvian and in Russian.

The publications of religious literature for children are rather few: only 3–4 works annually, in 1997 a bit more — 7 works.

The publishers are: *Amnis*, *Atradums*, Augsburgeras apliecības institūts, *Ceļš*, *Curia Metropolitana Romana Catholica Rigensis*, *Klints*, *Labā Vēsts*, Latvian Bible Society, Philosophy and Sociology Institute of the University of Latvia, Foundation of Lutherism Inheritance, *Patmos*, *Svētdienas Rīts*, *Viņa Vārds Manī*, *Zinātne*, *Zvaigzne ABC* and other.

Aplūkojamā laika posmā klajā laisti 425 izdevumi (sk. 7.lpp.), kopējais metiens — 2,5 milj. eks. 1997. gadā — 97 izdevumi, 238 tūkst. eks. Septiņos gados arī šīs literatūras izdevumu metieni krietni sarukuši. Izdevumu vidējais metiens: 1991. gadā — 41 tūkst. eks., 1997. gadā — 2,5 tūkst. eks. Caurmērā līdz 80 % — izdevumi latviešu valodā, no tiem vidēji 65 % oriģinālizdevumi. Līdz 85 % — pirmizdevumi.

Jau 90. gadu sākumā izdota **vēsturiski dokumentālā literatūra**, grāmatas par latviešu strēlnieku dramatiskajiem likteņiem, par dzīvi Latvijas valsts pirmās neatkarības gados, leģionāru atmiņas un staļinisma upuru liecības — tēmas, par kurām garajos padomju okupācijas gados bija jāklusē. Jāatzīmē Latvijas Kultūras fonda izdotās grāmatas sērijā «Likteņarhīvs», izdevniecības *Liesma* 1990. gadā aizsāktā apjomīgā izdevuma «Via Dolorosa» izdošana (2. grāmata 1993. gadā, 3. un 4. grāmata *Preses nama* apgādā 1995. gadā), 1995. gadā arī Aleksandra Pelēča «Sibīrijas grāmata» — Latvijas Nacionālās bibliotēkas izdevums (grāmatas pirmais izdevums — 1993. gadā ASV, Latviešu Preses biedrības apgādā) un Visvalža Lāča grāmata «Otrais pasaules karš», tās atsevišķas daļas izdeva *Elpa*, *Preses nams* un *Jumava* no 1993.–1997. gadam.

During the period under view 425 books of this kind has been published (see p.7). The total print run is 2,5 million copies. In 1997 — 97 books in 238 thousand copies. In 7 years the print runs of these books have considerably decreased, too. Thus the average print run of a single publication in 1991 is 41 thousand copies; in 1997 it is 2,5 thousand copies. On the average up to 80 % are the publications in Latvian, 65 % of these are the original works. Almost 85 % are the first editions.

Already on the eve of 1990ies **documentary historic works** appeared reflecting the dramatic, even tragic fate of Latvian riflemen of World War I, the life in the first independent state of Latvia, also the memoirs of legionars of World War II, and the evidences of the victims of stalinism. Such works had to be kept in strict privacy during the long years of soviet occupation. Remarkable are the publications of Latvian Culture Foundation in the series «Likteņarhīvs» («The Archive of Fates»). The publishing house *Liesma* initiated the multivolume work «Via Dolorosa» (volume 1 in 1990, volume 2 in 1993). Volumes 3 and 4 were published by *Preses nams* in 1995. The National Library of Latvia published «Sibīrijas grāmata» by Aleksandrs Pelēcis in 1995. (The first edition in 1993 was issued in USA by Latvian Press Society). The 1st part of the work «Otrais pasaules karš» by Visvaldis Lācis was published in 1993 by *Elpa* publishing house, the 2nd and the 3rd part — in 1994 and 1995 by *Preses nams*, the 4th part — in 1997 by *Jumava*.

Vēsturiski dokumentālo literatūru izdevuši arī novadu grāmatizdevēji, piemēram, *Atauga* Tukumā publicējusi vairākas grāmatas — atmiņu vēstījumus par pārdzīvoto Staļina nāves nometnēs.

Pēdējos gados **politiskās literatūras** izdevumu skaitā — virkne publicistisku grāmatu par ne tik seniem pagātnes notikumiem un šodienas politiķiem (Māris Gailis, Ivars Godmanis, Dainis Īvāns, Andris Šķēle, Mavriks Vulfsons u. c.), vairāki izdevumi tulkoti arī krievu valodā.

Memuāru literatūrā bagāti pārstāvēts latviešu teātra un kino aktieru zvaigznājs, arī baleta mākslinieki, gleznotāji, mūziķi, literāti, sportisti u. c.

Aplūkojamā laika posmā pirmo reizi Latvijā izdoti arī **vairāku trimdas latviešu vēsturnieku un politiķu** (Emīls Dēliņš, Uldis Ģērmanis, Jānis Labsvīrs, Norberts Klaucēns, Žanis Unāms u. c.) **vēsturiski dokumentālā literatūra un publicistika**.

Bez jau pieminētajiem, citi izdevēji: *Avots*, *Daugava*, *Enigma*, *Jāņa sēta*, *Jumava*, *Junda*, *Likteņstāsti* (kas īpaši rūpīgi kopj memuāru literatūras jomu, piemēram, sērijā «Likteņstāstu bibliotēka» iznākusi jau 13. grāmata), *Pētergailis*, Raiņa un Aspazijas fonds, *Sol Vita*, Tukuma muzejs, *Zinātne*, *Zvaigzne ABC* u. c.

Documentary historic works have been published also by regional publishers, e.g. *Atauga* in Tukums, which has issued several memoir books about the Stalin camps of death.

Recently among the **political publications** the works reflecting current events appear — a succession of non-fiction materials about the events and the politicians of today (Māris Gailis, Ivars Godmanis, Dainis Īvāns, Andris Šķēle, Mavriks Vulfsons etc.), several of these works have been translated into Russian as well.

The other works of memoir literature represent the whole constellation of famous Latvian actors and actresses, ballet-dancers, painters, musicians, writers, sportists etc. In the series «Likteņstāstu bibliotēka» of publishing house *Likteņstāsti* there are 13 books.

The works of several Latvian refugee historians and politicians (Emīls Dēliņš, Uldis Ģērmanis, Jānis Labsvīrs, Norberts Klaucēns, Žanis Unāms and other) are published for the first time in Latvia.

Besides the publishers mentioned above the publishing houses *Avots*, *Daugava*, *Enigma*, *Jāņa sēta*, *Jumava*, *Junda*, *Pētergailis*, Rainis and Aspazija Foundation, *Sol Vita*, Tukums museum, *Zinātne*, *Zvaigzne ABC*, others also have paid much attention to this genre.

Uzziņu jeb izziņas literatūra: enciklopēdijas, vārdnīcas, bibliogrāfiskie rādītāji, ceļveži, kalendāri u. c. Īpaši daudz izdots divos pēdējos gados: 1991. gadā — 137 izdevumi, 1996. gadā — 311, 1997. gadā — 368 izdevumi (sk. 7.lpp.).

Septiņos gados klajā laistas 56 **enciklopēdijas**, kopējais metiens nepilni 500 tūkst. eks. Izdevumu skaitā — 28 bērnu enciklopēdijas vidējam skolas vecumam (visi tulkojumi no angļu un krievu valodas). Visvairāk enciklopēdiju izdots 1997. gadā — 24 izdevumi, 115 tūkst. eks., to skaitā 14 bērnu enciklopēdijas. Maz izdots oriģinālizdevumu (no 24 izdevumiem tikai 7 latviešu oriģinālizdevumi). Izdevumu vidējais metiens 90. gadu sākumā — 25 tūkst. eks., 1997. gadā — nepilni 5 tūkst. eks.

Izdotas vairākas nacionālas nozīmes enciklopēdijas, daļu vēl klajā laidusi izdevniecība *Latvijas enciklopēdija* — vienīgā enciklopēdiju izdevniecība Latvijā. Populārā sērijā «Iepazīsim Latviju» 1993. gadā publicēta Sigurda Rusmaņa un Ivara Vīka «Kurzeme», 1995. gadā «Kurzeme un kurzemnieki». Sērijā «Latvija un latvieši» — «Latviešu rakstniecība biogrāfijās» 1992. gadā un «Māksla un arhitektūra biogrāfijās» divi sējumi 1995. un 1996. gadā, arī enciklopēdijas «Latvijas daba» pirmie trīs sējumi 1994. un 1995. gadā. 4. sējums izdots jau izdevniecībā *Preses nams* 1997. gadā, jo izdevniecības *Latvijas enciklopēdija* darbība diemžēl pārtraukta. Izdevniecība *Aplis* 1997. gadā izdevusi populārās enciklopēdijas «Tava labākā grāmata par Latviju» 1. un 2. grāmatu.

Reference or cognitive literature: encyclopaedias, dictionaries, bibliographic indexes, tourist guides, calendars and like. Numerous publications, particularly in the last two years. In 1991 — 137 publications, in 1996 — 311, in 1997 — 368 (see p.7).

56 titles of **encyclopaedic publications** have come into being with the total print run of 500 thousand copies. Among those 28 are for school children, all of them — translations from English and Russian. The largest amount of encyclopaedias is published in 1997: 24 titles in 115 thousand copies, 14 of them for children. Original works are rare — only 7 of these are Latvian original publications. The average print run of a single publication is 25 thousand copies at the beginning of 1990ies, but less than 5 thousand copies in 1997.

During its last years of existence the only specialized publishing house *Latvijas enciklopēdija* managed to publish several works of national significance: «Kurzeme» by Ivars Vīks and Sigurds Rusmanis and «Kurzeme un kurzemnieki» in the popular series «Iepazīsim Latviju» in 1993, «Latviešu rakstniecība biogrāfijās» and «Māksla un arhitektūra biogrāfijās», in the series «Latvija un latvieši» in 1995 and 1996; «Latvijas daba», volumes 1–3 in 1994 and 1995 (volume 4 was published by *Preses nams* in 1997 as *Latvijas enciklopēdija* unfortunately had ceased publishing). *Aplis* publishers have issued 2 volume encyclopaedia «Tava labākā grāmata par Latviju».

Bez jau pieminētajām izdevniecībām enciklopēdijas izdevušas arī izdevniecības *Jāņa sēta, Jumava, Juventa, Rija, Sprīdītis, Zvaigzne ABC* u. c.

Izdoto vārdnīcu skaits krietni lielāks: 142 izdevumi, kopējais metiens — 1,2 milj. eks. Valodu un sarunvalodu vārdnīcas un terminu skaidrojošās vārdnīcas: 1991. gadā — 11, 1997. gadā — 42. Izdevumu vidējais metiens 90. gadu sākumā gandrīz 50 tūkst. eks., pēdējos gados — 5–6 tūkst. eks.

Vārdnīcas ar lielu kultūrvēsturisku nozīmi: 1992. gadā Konstantīna Karuļa «Latviešu etimoloģijas vārdnīca» divos sējumos izdevniecībā *Avots*, izdevniecībā *Zinātne* — «Latviešu literārās valodas vārdnīcas» 7. un pēdējais — 8. sējums 1991. un 1996. gadā (1. sējums — 1971. gadā).

Citi izdevēji: *Antēra, Gandrs, Jāņa sēta, Jumava, Norden, Nordik, Re-Creo, Vaga, Zvaigzne ABC* u. c.

Bibliogrāfiskie rādītāji (universālie, nozaru, tematiskie, personāliju): vairāk nekā 20 izdevumu gadā.

No izdotā atzīmējami: «Incunabula Bibliothecae Rigensis» (sastādījusi Latvijas Akadēmiskā bibliotēka, publicējusi izdevniecība *Zinātne* 1993. gadā), «Bibliogrāfiskie līdzekļi par Latviju» 2. un 3. sējums — Latvijas Nacionālās bibliotēkas izdevums 1996. gadā, «Latvijā izdotās latviešu valodas vārdnīcas» — Latvijas Universitātes izdevums 1995. gadā, Raimonda Briēža, Harija Hirša un Anitas Rožkalnes «Latviešu romānu rādītājs» — Latvijas Akadēmiskās bibliotēkas izdevums 1997. gadā.

Encyclopaedic works have been published also by several other publishers: *Jāņa sēta, Jumava, Juventa, Rija, Sprīdītis, Zvaigzne ABC* and other.

The number of **dictionaries** is much larger: 142 editions in 1,2 million copies — language dictionaries and explanatory dictionaries of terms of different branches of science and technology. 11 dictionaries are published in 1991, 42 — in 1997. At the beginning of 1990ies the average print run of a single publication is almost 50 thousand copies, recently it is 5–6 thousand copies.

Several dictionaries of great cultural and historical value have been published: «Latviešu etimoloģijas vārdnīca» by Konstantīns Karulis in 2 volumes (*Avots*, 1992), volumes 7, 8 of «Latviešu literārās valodas vārdnīca» (*Zinātne*, 1991, 1996; volume 1 — in 1971).

Besides the publishing houses mentioned before *Antēra, Gandrs, Jāņa sēta, Jumava, Norden, Nordik, Re-Creo, Vaga, Zvaigzne ABC*, others have also published reference literature.

Bibliographic indexes (general, special, subject, personal) are represented by more than 20 titles annually.

The most outstanding are «Incunabula Bibliothecae Rigensis» prepared by the Academic Library of Latvia, published by *Zinātne* in 1993, volumes 2–3 of «Bibliogrāfiskie līdzekļi par Latviju» published by the National Library of Latvia in 1996, «Latvijā izdotās latviešu valodas vārdnīcas» — published by the University of Latvia in 1995, «Latviešu romānu rādītājs»

Citi izdevēji: Latvijas augstskolu bibliotēkas, Latvijas Kultūras fonds, Raiņa Literatūras un mākslas vēstures muzejs, P. Stradiņa Medicīnas vēstures muzejs, Latgales Kultūras centrs. Bibliogrāfiskos rādītājus sastādījušas un izdevušas arī rajonu bibliotēkas, piemēram, Balvu rajona bibliotēka izdevusi Zaigas Lapānes sastādīto rādītāju «Augusts Eglōjs — 100» 1997. gadā.

Ceļveži: vidēji 8–10 izdevumu gadā, 1996. gadā — 14 izdevumi, 1997. gadā nedaudz mazāk — 8.

Visnotaļ ražīgi šajā jomā strādājuši novadu grāmatizdevēji — pilsētu domes un pagastu padomes («Balvi», «Jūsu ceļvedis Ogrē», «Mazsalaca», «Preiļu novads», «Straupe laiku lokos» u. c. izdevumi), arī novadu muzeji un bibliotēkas. 1997. gadā Gulbenes bibliotēka izdevusi Sarmītes Dundures sastādīto ceļvedi «Gulbenes rajons», Dižstendes bibliotēka — «Lībagi district», gan tikai 100 eksemplāros, bet tomēr!

Mazāk aktīvi šajā grāmatniecības jomā bijuši lielie grāmatizdevēji. Vairākus izdevumus klajā laidušas izdevniecības *Jāņa sēta*, *Latvijas enciklopēdija* un *Madris*.

by Raimonds Briedis, Harijs Hiršs and Anita Rožkalne — published by the Academic Library of Latvia in 1997.

Other publishers: university libraries, Latvian Culture Foundation, Rainis Museum of Latvian Literature and Art History, Pauls Stradiņš Museum of the History of Medicine, Latgale Culture Centre etc. Several district libraries have also participated, e. g. the index «Augusts Eglōjs — 100» by Zaiga Lapāne was published by Balvi district library in 1997.

New issues of **tourist guides** appear, in average 8–10 publications annually. In 1996 — 14 publications, in 1997 — a bit less — 8 publications.

Regional publishers — local self-governments of towns and rural districts have been particularly active here, as well as regional museums and libraries. Noteworthy are such publications as «Balvi», «Jūsu ceļvedis Ogrē», «Mazsalaca», «Preiļu novads», «Straupe laiku lokos», others. Gulbene library has published «Gulbenes rajons» by Sarmīte Dundure, Dižstende library — «Lībagi district» in 100 copies only but still!

The larger publishing houses have been less active. *Jāņa sēta*, *Latvijas enciklopēdija* and *Madris* have published several guide books.

Kalendāri: septiņos gados — 196 grāmatas tipa kalendāri, kopējais metiens — 3,6 milj. eks., 1991. gadā — 18, 1997. gadā — 45. Arī kalendāru metieni strauji samazinājušies: izdevumu vidējais metiens no nepilniem 50 tūkst. eks. 90. gadu sākumā līdz 6 tūkst. eks. 1997. gadā.

Gandrīz cik izdevumu, tik izdevēju. Lielākie izdevēji: *Alberts XII, Avots, Dadzis, Lauku Avīze, RaKa, Zinātne, Zvaigzne ABC*.

Liela adresātu un satura dažādība: «Astronomiskais kalendārs», «Dabas un vēstures kalendārs», «Florista gads», «Lauksaimnieka kalendārs», «Veselības kalendārs», «Skolotāja kalendārs», «Makšķernieka kalendārs», «Veikalnieka kalendārs», kalendārs sievietei (sievietēm), vīrietim, visai ģimenei u. c. Iznāk arī novadu kalendāri: Valdemāra Ancīša «Senču kalendārs» Saldū, «Lībiešu gadagrāmata» Mazirbē, «Liepājas kalendārs», «Preiļu—Līvānu kalendārs», «Tāvu zemes kalendārs» Rēzeknē, «Tukuma kalendārs» u. c. Maz tiek izdoti grāmatu tipa bērnu kalendāri, 2–3 izdevumi gadā.

Calendars: in 7 years 196 book type calendars in 3,6 million copies have been published. In 1991 — 18 publications, in 1997 — 45. The print runs of calendars have considerably decreased like other types of publications: the average print run of a single publication has decreased from almost 50 thousand copies at the beginning of 1990ies to 6 thousand copies in 1997.

Almost every title is issued by a different publisher. More productive have been *Alberts XII, Avots, Dadzis, Lauku Avīze, RaKa, Zinātne, Zvaigzne ABC*.

A great variety of content and addressee: the calendars of nature and history, of health, for teachers, for anglers, for women, for men, for the whole family etc. Since 1990ies regional calendars appear: «Senču kalendārs» by Valdemārs Ancītis in Saldus, «Lībiešu gadagrāmata» in Mazirbe, «Liepājas kalendārs», «Preiļu—Līvānu kalendārs», «Tāvu zemes kalendārs» in Rēzekne, «Tukuma kalendārs» and other. Very few are book type calendars for children, only 2–3 publications annually.

Praktisku padomu grāmatas vienmēr bijušas pieprasīta literatūra. Septiņos gados klajā laistas 407 grāmatas, to kopējais metiens — 9,1 milj. eks. Vidēji gadā — 58 izdevumi, 1997. gadā nedaudz mazāk — 55 izdevumi (*sk. 7.lpp.*), 472 tūkst. eks. Maz. Izdevumu vidējais metiens: 1991. gadā — 48 tūkst. eks., 1997. gadā — 8,6 tūkst. eks. Bet sarucis ne tikai šo izdevumu metiens, mazāks kļuvis arī vienā gadā izdoto grāmatu skaits. Un tomēr praktisku padomu grāmatu vidējais metiens pārsniedz citu literatūras veidu izdevumu vidējo metienu.

90. gadu sākumā līdz 50 % — izdevumi krievu valodā. Vairākiem izdevumiem īpaši liels metiens — 200, 300 tūkst. eks. Šobrīd caurmērā 80 % — izdevumi latviešu valodā, no tiem līdz 60 % — oriģinālizdevumi. Vairāk nekā 90% — pirmizdevumi.

Izdoto praktisko padomu grāmatu tematiskais spektrs ir ļoti plašs: dārzkopība un puķkopība, rokdarbi un kulinārija (dažādu tautu pavārgrāmatas), veselība un skaistumkopšana, horoskopi, zīlēšanas un sapņu grāmatas u. c.

Izdevēju daudz: *Alberts XII, Avots, Dārzs un Drava, Gulbis, Hēbe, Iljus, Jumava, Juventa, Kontinents, Līdums, Madris, Nordik, Olna, Preses nams, Zinātne, Zvaigzne ABC* u. c, arī novadu un individuālie izdevēji.

Practical guide books have always been of great demand. In 7 years 407 books have been published with the total print run of 9,1 million copies. On the average it makes 58 publications annually. In 1997 their number is a bit smaller — 55 publications, 472 thousand copies (*see p.7*). The average print run of a single publication in 1991 is 48 thousand copies, in 1997 it is 8,6 thousand copies. The number of books and the print runs decrease. But nevertheless the average print run of single publication surpasses the average print runs of all other types of publications.

At the beginning of 1990ies up to 50 % of the publications are in Russian with particularly large print runs of a single title (200, 300 thousand copies). Recently 80 % are Latvian publications, up to 60 % of them are original works in Latvian, more than 90 % of these are the first editions.

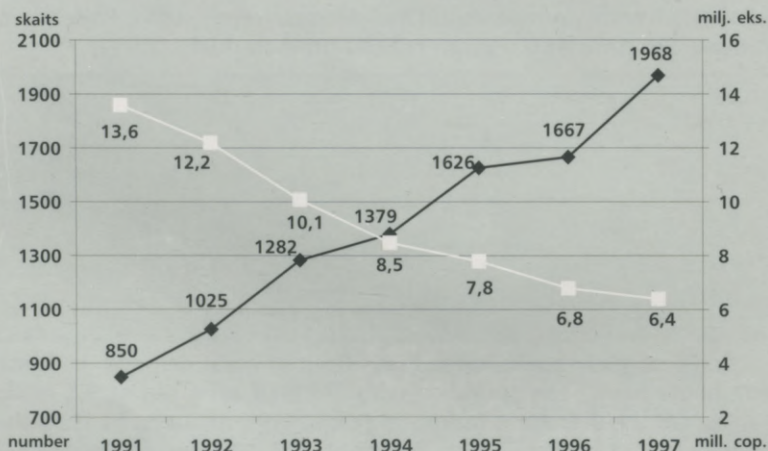
These publications cover a wide spectrum of topics: horoscopes, dream-books, health and beauty, gardening and flower-growing, cooking (cookery-books of different countries), other.

Many publishers are involved: *Alberts XII, Avots, Dārzs un Drava, Gulbis, Hēbe, Iljus, Jumava, Juventa, Kontinents, Līdums, Madris, Nordik, Olna, Preses nams, Zinātne, Zvaigzne ABC*, also the publishers of rural districts and the individual ones.

Aplūkojamā laikā posmā (1991–1997) klajā laistas 9797 grāmatas latviešu valodā, tas ir gandrīz 80 % no visa izdotā grāmatu skaita, izdevumu kopējais metiens — 65,4 milj. eks., t. i., 65 % no kopējā metiena. Latviski izdoto grāmatu skaitā — 49 izdevumi latgaliski 150 tūkst. eksemplāros.

6921 oriģinālizdevums latviešu valodā, 41,9 milj. eks. 2876 izdevumi — citvalodu tulkojumi latviešu valodā ar 23,5 milj. eks lielu kopējo metienu. Visvairāk publicēti tulkojumi no angļu valodas — 1406 izdevumi. 2643 izdevumi, 35 milj. eks. — grāmatas citās valodās., to skaitā — 1609 izdevumi krievu valodā, krietni mazāk — 524 — angļu valodā.

GRĀMATAS LATVIEŠU VALODĀ

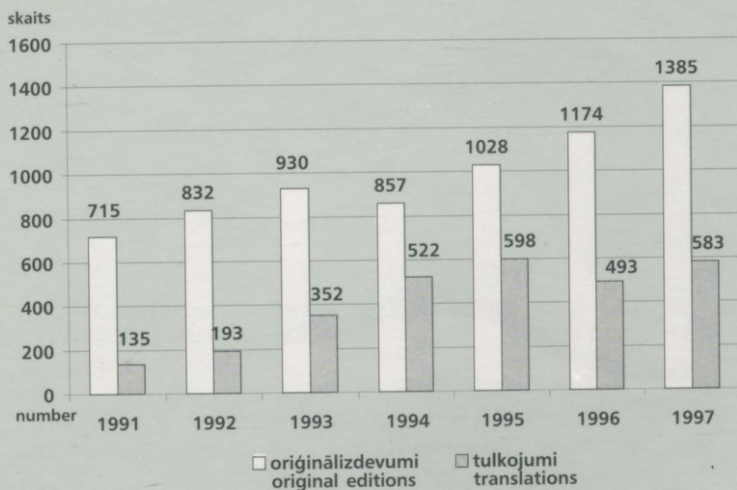

BOOKS IN LATVIAN

During the period of 1991–1997 there are 9797 publications (65,4 million copies) in Latvian, that makes almost 80 % of the output, 65 % of the total print run. 49 publications in 150 thousand copies are in Latgalian.

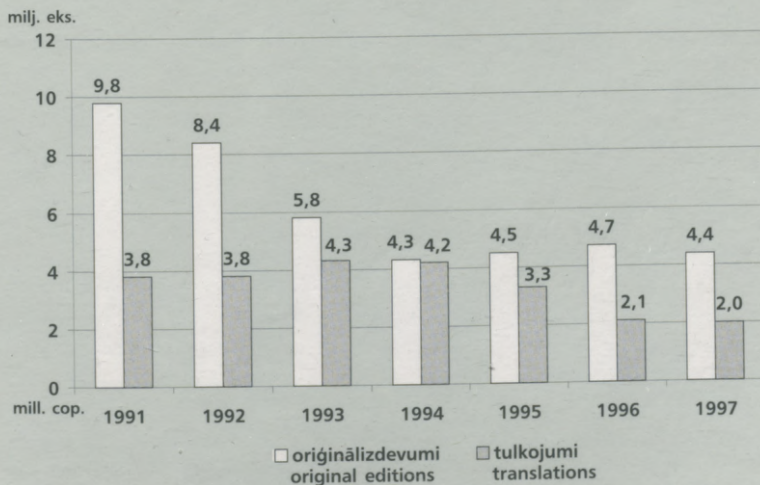
6921 publication — Latvian original works with the total print run of 41,8 million copies. 2876 works are the translations of foreign works into Latvian, their total print run is 23,5 million copies. Translations from English are at the top — 1406 publications. 2643 books are published in foreign languages, the total print run of them is 35 million copies. Among those there are 1609 publications in Russian, considerably less — 524 publications in English.

LATVIEŠU ORĪGINĀLIZDEVUMU UN TULKŅUMU SKAITS

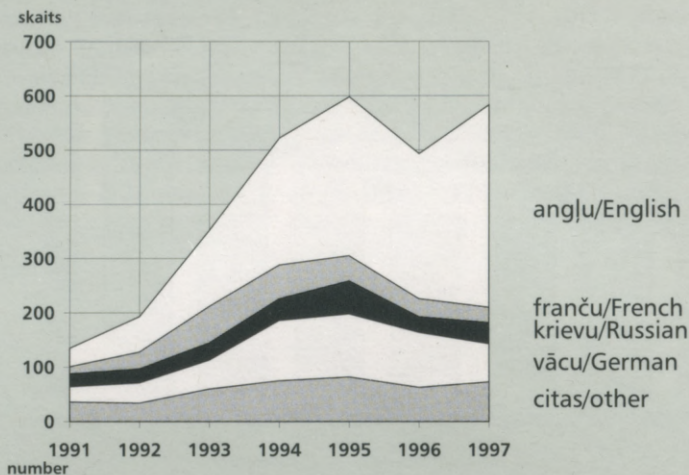
THE NUMBER OF LATVIAN ORIGINAL EDITIONS AND TRANSLATIONS

LATVIEŠU ORĪGINĀLIZDEVUMU UN TULKŅUMU METIENS

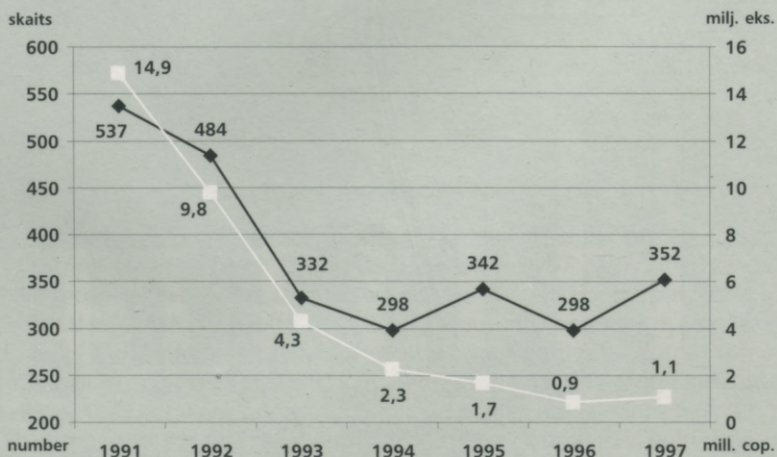
THE PRINT RUNS OF LATVIAN ORIGINAL EDITIONS AND TRANSLATIONS

CITVALODU TULKOJUMI LATVIEŠU VALODĀ

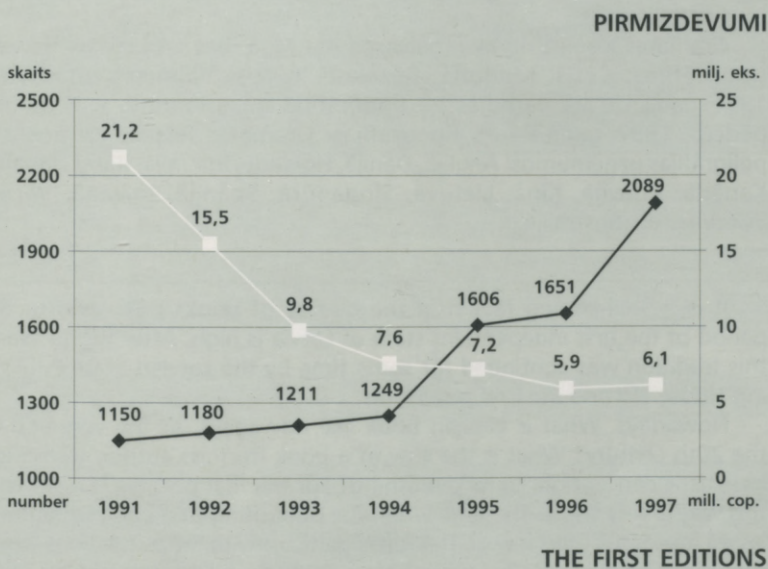
TRANSLATIONS FROM DIFFERENT LANGUAGES INTO LATVIAN

GRĀMATAS SVEŠVALODĀS

BOOKS IN FOREIGN LANGUAGES

Septiņos gados izdoto 12 440 grāmatu skaitā — 10 136 pirmizdevumi, tas ir gandrīz 82 %, šo izdevumu kopējais metiens — 73,3 milj. eks., tas ir 73 % no kopējā metiena.

There are 10 136 first editions among 12 440 published works. It makes almost 82 % of the output. The total print run of the first editions is 73,3 million copies, that makes 73 % of the total print run.

Ir zināma patiesība par grāmatu izdošanas augsto kvalitāti Latvijas valsts pirmās neatkarības laikā. Šīs tradīcijas kādu laiku vēl turpinājās pēc kara Latvijas Valsts izdevniecībā (LVI) un izdevniecībā *Zinātne*.

Kāda ir Latvijas grāmatas šodien, 20. gadsimta beigās? Kāds ir ceļš no autora, tulkotāja, mākslinieka ieceres līdz grāmatas publicēšanai?

Vispirms jāuzsver tas, ka šodien grāmatas izlaides ceļš ir ļoti īss. Pagātnē ir laiks, kad grāmatas izdošana dažkārt ilga vairākus gadus, īpaši tulkojumu (tos drīkstēja izdot tikai pēc tam, kad bija tulkoti un izdoti krieviski...). Šobrīd, kā liecina skaitļi, izdoto grāmatu skaits liels un tematiskais spektrs plašs. Caurmērā 1997. gadā vienā dienā tika izdoti 9 grāmatu nosaukumi un iespiesti gandrīz 30 tūkst. eksemplāru.

Latvijas poligrāfijas uzņēmumos pēdējo gadu laikā notikušas lielas pārmaiņas, ir plašas iespējas iespiedtehnikā. Tiek piedāvāts labas kvalitātes papīrs, kā arī citi augstvērtīgi iespiedmateriāli. Pārsvārā grāmatas izdotas labā poligrāfiskā noformējumā. Vairākiem grāmatu izdevējiem izveidojies savs noteikts stils.

Grāmatas iespiež ne tikai galvaspilsētā Rīgā, bet arī Latvijas novadu tipogrāfijās: Cēsis, Madonā, Rēzeknē, Talsos, Valmierā un citviet. 1991. gadā Latvijā darbojās 92 tipogrāfijas un rotaprinti, īpaši daudz pēdējo. 1997. gadā — 65 tipogrāfijas. Grāmatas iespiež arī ārvalstu poligrāfijas uzņēmumos: Anglijā, Dānijā, Holandē, Igaunijā, Itālijā, Japānā, Kanādā, Krievijā, Ķīnā, Lietuvā, Singapūrā, Spānijā, Taivānā, Vācijā, Zviedrijā, arī Austrālijā.

It is a well-known fact that the quality of books published in the period of the first independent state of Latvia is high. After World War II this tradition was continued for some time by the Latvian State Publishing House LVI and *Zinātne* publishers.

Nowadays. What is Latvian book like nowadays, at the very end of the 20th century? What is the way of a book from its author, translator, its artistic conception, to its publishing? For the first part we can say that this way is very short. The time when the publishing of a book sometimes lasted for several years is over. This refers particularly to the translations which should not be published in Latvian before the Russian translation of the same work was issued. Nowadays, as the figures show, the number of publications is large and the variety of themes is broad. On the average 9 new titles appeared and almost 30 thousand copies were produced daily in 1997.

Great changes have recently taken place in the printing houses, a wide range of different possibilities of printing technique is offered. Paper suppliers offer high quality paper. Other printing materials of excellent quality are available as well. For the main part books of good quality are produced. Several publishers have acquired their own definite style of publication.

The books are produced not only in the capital of Latvia — Rīga but also in the printing houses of other districts — Cēsis, Madona, Rēzekne, Talsi, Valmiera etc. In 1992 in Latvia there were 92 larger and smaller, more modest, printing houses; the last ones were particularly widespread. In 1997 there are 65 printing houses. Books are printed also abroad: in England, Denmark, Holland, Estonia, Italy, Japan, Canada, Russia, China, Lithuania, Singapore, Spain, Taiwan, Germany, Sweden, also in Australia.

Latviešu valodā pirmais žurnāls «Latviešu Ārste» iznācis 1768. gadā Igaunijā Oberpālē P. Vildes spiestuvē. Pirmā avīze latviešu valodā «Latviešu Avīzes» iespiesta Jelgavā 1822. gadā Stefenhāgena spiestuvē.

Latvijas valsts pirmās neatkarības laikā iznācis liels skaits žurnālu un avīžu, visvairāk — 1931. gadā — 271 žurnāls un 168 avīzes. Padomju okupācijas gados masu saziņas līdzekļi, to izdošana tika stingri kontrolēta un politiski cenzēta, izdevumu skaits bija ierobežots. Pēc neatkarības atgūšanas sāka iznākt daudz žurnālu, avīžu un citu periodisko izdevumu. Bet pārmaiņas, kaut nelielas, jau bija iezīmējušās 80. gadu otrajā pusē, kad iznāca vairāki jauno politisko kustību, tā saukto neformālo organizāciju, izdevumi: «Auseklis», «Neatkarība», LATNIA Informatīvais ziņotājs u. c., arī reliģisko konfesiju baznīcu draudžu izdevumi.

Šobrīd periodisko izdevumu, bet jo īpaši avīžu klajā laišana aptvērusi visu Latviju, pat vismazākos administratīvos centrus — pagastus. Avīzes

PERIODISKIE IZDEVUMI

Gads	Izdevumu skaits	Vienreizējais metiens (milj. eks.)	Gada metiens (milj. eks.)
1991	224	3,3	37,5
1992	187	1,9	15,7
1993	182	1,3	11,2
1994	213	1,7	14,4
1995	235	1,6	15,3
1996	229	1,2	14,6
1997	273	1,5	17,1

Year	Number of publications	Single print run (mill. cop.)	Annual print run (mill. cop.)
------	------------------------	-------------------------------	-------------------------------

PERIODICALS

The first periodical in Latvian «Latviešu Ārste» was issued in 1768 in P. Vilde printing house in Oberpaal (Estonia). The first newspaper in Latvian «Latviešu Avīzes» was issued in 1822 in J. F. Stevenhaagen printing house in Jelgava.

During the years of the first independent state of Latvia a great number of periodicals and newspapers was issued, most of all in 1931 (271 periodical and 168 newspapers). During the years of soviet occupation the publishing of mass media was severely controlled and subjugated to political censorship, the number of publications was limited. After the re-establishment of independence numerous newspapers, magazines and other periodicals started publishing. Slight changes could be observed already on the second half of 1980ies when the publications of the new political movements and so called non-formal organizations appeared:

iznāk Birzgalē, Kalvenē, Ķeipenē, Lejasciemā, Madlienā, Mazozolu pagastā, Praulienā, Puzē, Taurupē un citviet.

Izdevumu ļoti daudz un to skaits ik gadu brīvā tirgus un konkurences apstākļos pieaug. Īpaši palielinās žurnālu skaits: 1991. gadā — 72, 1993. gadā — 106, 1995. gadā — 163, 1997. gadā — 175 žurnāli. Vidēji gadā no jauna sāk iznākt 40–50 periodiskie izdevumi, tikpat — avīzes, 1997. gadā — 97 izdevumi.

Diemžēl daudzi iznāk ļoti īsu brīdi un to izdošana tiek pārtraukta. Stabili turpinājuši iznākt vairāki LZA zinātniskie periodiskie izdevumi — «LZA Vēstis» (no 1947. gada), «Latvijas Ķīmijas Žurnāls» (no 1961. gada), «Zvaigžņotā Debess» (no 1958. gada), kā arī literatūras mēnešraksts

AVĪZES

Gads	Izdevumu skaits	Vienreizējais metiens (milj. eks.)	Gada metiens (milj. eks.)
1991	188	3,7	313,8
1992	203	3,0	233,6
1993	242	3,9	198,0
1994	257	3,3	252,1
1995	286	2,9	222,8
1996	252	2,0	178,8
1997	229	2,0	188,1

Year	Number of publications	Single print run (mill. cop.)	Annual print run (mill. cop.)
------	------------------------	-------------------------------	-------------------------------

NEWSPAPERS

«Auseklis», «Neatkarība», the informative issue of LATNIA and other, also the publications of separate parishes of religious confessions.

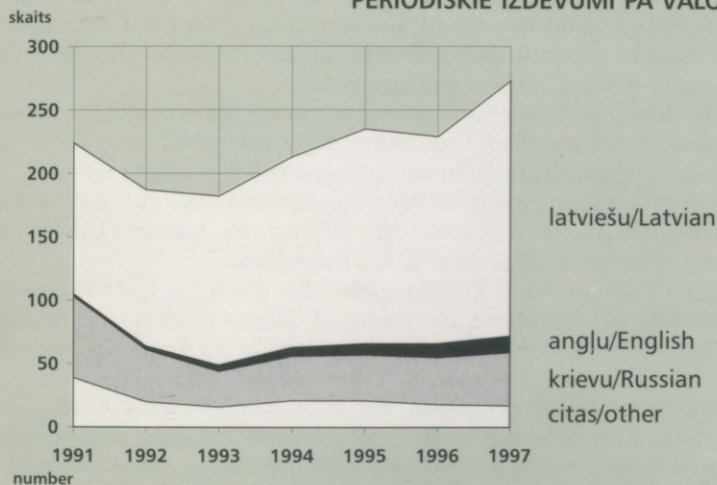
Recently the publishing of periodicals, especially of newspapers is widespread, even in the smallest administrative centres — civil parishes called *pagasti* there are local newspapers, e.g. in Birzgaļe, Kalvene, Ķeipene, Lejasciems, Madliena, Mazozoli, Prauliena, Puze, Taurupe etc.

There are lots of publications, and in the conditions of free market and competition their number continue to increase. The number of magazines increases remarkably, too: 72 magazines in 1991, 106 — in 1993, 163 — in 1995, 175 — in 1997. On the average the annual increase of periodicals and newspapers is 40–50 titles, in 1997 — 97.

Unfortunately many of them exist for a very short time, and cease publishing. Several learned journals of the Academy of Sciences («LZA Vēstis», founded in 1947, «Latvijas Ķīmijas Žurnāls» (1961), «Zvaigžņotā Debess» (1958)) firmly continue to be published. It refers also to the

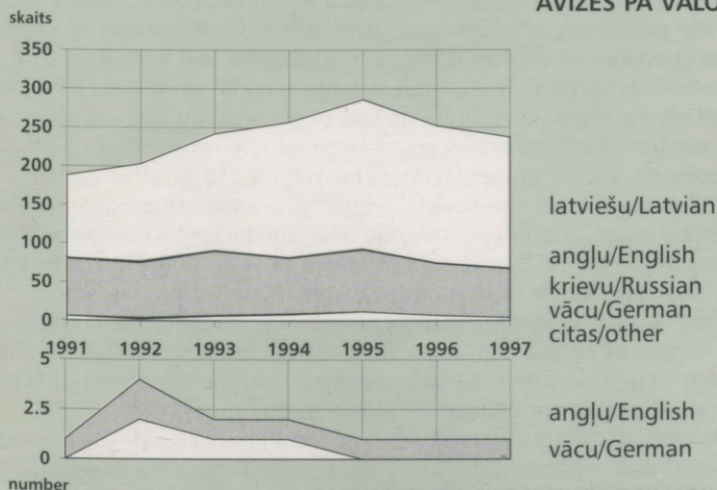
«Karogs» (no 1940. gada), žurnāls «Zīlīte» (no 1958. gada), LNB Bibliogrāfijas institūta nacionālās bibliogrāfijas rādītājs «Latvijas preses hronika» (no 1957. gada) u. c.

PERIODISKIE IZDEVUMI PA VALODĀM

PERIODICALS IN DIFFERENT LANGUAGES

AVĪZES PA VALODĀM

NEWSPAPERS IN DIFFERENT LANGUAGES

literary monthly «Karogs» (1940), children magazine «Zīlīte» (1958), national bibliography index «Latvijas preses hronika» (1957), also to some other publications.

Septiņos gados (1991–1997) latviešu grāmatniecībā notikušas radikālas pārmaiņas. Īsā laikā sevi spilgti pieteikuši daudzi grāmatizdevēji, un izdevējdarbība aptvērusi visu Latviju.

Plaša un daudzveidīga ir izdoto grāmatu tematika, klajā laistas dažāda satura un adresāta grāmatas. Grāmatu raža liela, bet grāmatu metieni samazinājušies vairākkārt, atsevišķos literatūras veidos pat desmitkārt. Liels ir latviešu grāmatu un pirmizdevumu skaits. Latvijā, savā Tēvzemē, atgriezusies trimdas latviešu grāmatniecība.

Atšķirībā no padomju laika prakses, kad no nācijas vēsturiskās atmiņas tika izdzēsti veseli posmi un tajos radītie darbi, kas nebija derīgi komunistiskajai ideoloģijai, tagad kultūras aina vairs netiek kropļota.

Vai grāmatu šobrīd ir vairāk? Pēc nosaukumu skaita — noteikti jā! Bet vai vairāk grāmatu katrā ģimenē? Nē! Jo literatūra, grāmata kļuvusi par precī, un lielai sabiedrības daļai tā nav nopērkama.

Grāmatizdevēju profils. Zudušas kādreizējās tradīcijas, kad bija daiļliteratūras, tulkotās literatūras izdevniecības, bērnu grāmatu un mācību literatūras izdevniecības, zinātniskās literatūras un enciklopēdiju izdevniecības. Šobrīd šaurāka specializācija izdevējiem nav raksturīga.

Grāmatniecība Latvijā attīstās. Par to liecina arī skaitļi: 1998. gadā 410 grāmatizdevēji laiduši klajā 2596 grāmatas 8,2 milj. eksemplāros, izdevumu vidējais metiens — 3,2 tūkst. eks. Uz vienu Latvijas iedzīvotāju izdotas 3,3 grāmatas (1997. gadā — 3,1 grāmata).

Radical changes have taken place in Latvian book publishing in 7 years. Numerous publishers have brightly announced themselves in a short time. The publishing activities have covered the whole territory of Latvia.

The spectrum of themes is broad; the content and addressee of the publications is various. The output is large but the print runs have decreased several times, in separate groups of publications even 10 times. A large number of Latvian books and a large number of the first editions has appeared. Latvian refugee literature has returned to its fatherland Latvia.

In distinction from the soviet practise when the whole periods and the literary works of these periods had been obliterated from the historic memory of the nation because they did not serve to the communist ideology, now the culture view is not distorted or mutilated any more.

Is the number of books much larger now? Estimating the number of titles, — yes, of course! Are there more books in every family? No. The reason is that literary works and books have become the object of trade and a great part of society cannot afford to buy them.

The character of specialties of the publishers has changed. The previous traditions with separate publishing houses for fiction, for translations, for children literature, text books, science literature, encyclopaedias have disappeared, a high level of specialization is not characteristic any more.

Book publishing in Latvia develops. The figures of 1998 also illustrate it: 410 publishers have issued 2596 books in 8,2 million copies. The average print run of a single book is 3,2 thousand copies. There are 3,3 books *per capita* (3,1 — in 1997).

LATVIJAS NACIONĀLA BIBLIOTEKA

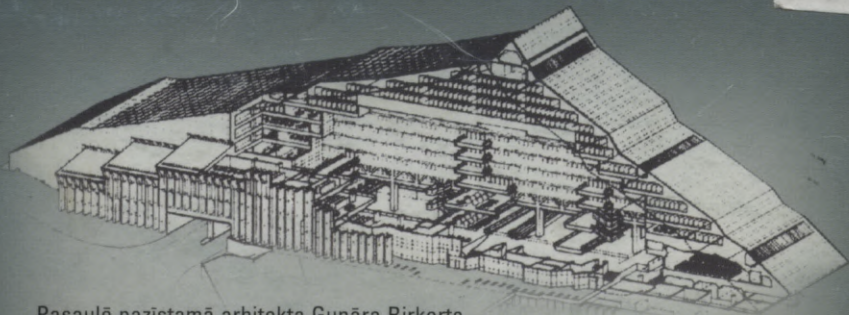

0300037485

940

Latvian National Library
Rīga, Latvia

L 99-4
178

Pasaulē pazīstamā arhitekta Gunāra Birkerta projektētā jaunā Latvijas Nacionālās bibliotēkas ēka kļūs ne tikai par latviešu grāmatniecības vēsturiskā mantojuma uzturētāju, bet arī par tās attīstības veicinātāju.

The new building of the National Library of Latvia designed by the well known architect Gunārs Birkerts will become not only a haven for Latvian book heritage, but also the promoter of publishing development.

© LNB BI 1999

Redaktore: Ildze Krontāle
Datortāls: Anita Rašmane
Vāka makets: Andra Kalāce
Poligrāfija: Apgāds "Mantojums"